

iz sveta in Slovenije

Ljubljana, 5. julij 2019

ZBORNIK
LJUBLJANA 2019

Vodilni svetovni proizvajalec
kromatografskih kolon in ponudnik
inovativnih tehnologij za proizvodnjo
zdravil za gensko terapijo.

TO SMO MI.

*20 let
inovacij*

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

IV. KONFERENCA
SLOVENSKIH MLADIH RAZISKOVALCEV
IN ŠTUDENTOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

Ljubljana, 5. julij 2019

ZBORNIK
LJUBLJANA 2019

Izdajatelj in založnik
Svetovni slovenski kongres
Slovenian World Congress
Zaloška cesta 59, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel: +386 1 24 28 550, fax: +386 1 24 28 558
e-pošta: info@slokongres.com
spletna stran: www.slokongres.com

Odgovorna urednica
Zdenka Volarič

Uredniki
Nataša Miklavčič
Luka Klopčič

Grafična priprava
Benjamin Pezdir s.p.

Tisk
Tiskarna Artelj
Naklada 300 izvodov

Konferenco pripravljamo v sodelovanju z
Inštitutom »Jožef Stefan«
Ameriško slovensko znanstveno fundacijo (ASEF) in
Društvom v tujini izobraženih Slovencev (VTIS)

Konferenco so omogočili
BIA Separations d.o.o.
Krka, d.d., Novo mesto
Postojnska jama d.d.
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Častni pokrovitelj
Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

001.891-057.875(082)

KONFERENCA slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije (4 ; 2019 ; Ljubljana)

Zbornik / IV. konferenca slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije, Ljubljana, 5. julij 2019 ; [uredniki Nataša Miklavčič, Luka Klopčič]. - Ljubljana : Svetovni slovenski kongres = Slovenian World Congress, 2019

ISBN 978-961-6700-30-6
1. Miklavčič, Nataša
COBISS.SI-ID 300612352

Na podlagi zakona o DDV (Uradni list RS št. 89/98) sodi zbornik med publikacije za katere se obračunava DDV po stopnji 8,5%

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

IV. KONFERENCA SLOVENSKIH MLADIH RAZISKOVALCEV IN ŠTUDENTOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

Ljubljana, 5. julij 2019

IV. KONFERENCA SLOVENSКИH MLADIH RAZISKOVALCEV IN ŠTUDENTOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

Ljubljana, 5. julij 2019

Kazalo

5

Program	7
<i>Program</i>	
Uvodna slovesnost	15
<i>Opening Ceremony</i>	
Uvodna predavanja	33
<i>Keynote Addresses</i>	
Kako motivirati mlade raziskovalce in študente, da se vrnejo v Slovenijo.	41
<i>How Can Slovenia Motivate Young Researchers and Students to Return to Slovenia</i>	
Primerjava med študijem v Sloveniji in svetu.	65
<i>Comparison: Studies in Slovenia and Abroad</i>	
Predstavitev mladih raziskovalcev in inovatorjev iz sveta in Slovenije	75
<i>Presentations of Slovenian Young Researcher and Innovators from Slovenia and Abroad</i>	

Program

PETEK, 5. julij 2019	Institut »Jožef Stefan«, Jamova cesta 39, Ljubljana
08:00 – 09:00	Prihod in registracija udeležencev
09:00 – 10:00	Uvodna slovesnost Glasbeni uvod: Anton Habjan, <i>tenorist</i> <i>Pozdravi in nagovori gostitelja in gostov:</i> ▪ Boris Pleskovič, <i>predsednik Svetovnega slovenskega kongresa</i> ▪ Jadran Lenarčič, <i>direktor Instituta »Jožef Stefan«</i> ▪ Peter Jožef Česnik, <i>minister za Slovence v zamejstvu in po svetu</i> ▪ Jernej Štromajer, <i>državni sekretar Ministrstva RS za izobraževanje, znanost in šport</i> ▪ Karla Urh, <i>podpredsednica Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu</i> Pozdravne besede častnega pokrovitelja: gospod Borut Pahor, <i>predsednik Republike Slovenije</i>
10:00 – 11:30	Uvodna predavanja <i>Predavatelji:</i> ▪ Igor Cesarec, <i>častni predsednik Društva v tujini izobraženih Slovencev (VTIS) in Citigroup, ZDA: Razvoj skozi sodelovanje</i> ▪ Nana Šumrada Slavnič, <i>vodja pravne službe Ekipa 2 (Outfit 7) in vodja Snežne kepe 2.0, Slovenija: Zaposlitvene priložnosti slovenskih študentov, ki so doštudirali v tujini, v slovenskih podjetjih</i>

Predstavitev:

- **Andrej Košmrlj**, *Ameriško slovenska izobraževalna fundacija (ASEF)*
- **Andreja Bogataj**, *Društvo v tujini izobraženih Slovencev (VTIS)*

11:30 – 11:45

Odmor

11:45 – 13:30

Kako motivirati mlade raziskovalce in študente, da se vrnejo v Slovenijo

Predsedujoči:

- **Marjan Batagelj**, *predsednik Kluba slovenskih podjetnikov (SBC) in predsednik upravnega odbora, Postojnska jama, d.d.*

Predavatelji:

- **Nika Anžiček**, Lek d.d., Slovenija: *Povsod je lepo - toda kaj storiti, da bo doma najlepše?*
- **Ana Stanič**, E&A Law Limited, London, Velika Britanija: *Meritokracija, vladavina prava, odprtost do sveta in ... dobre transportne povezave*
- **Nina Leskovec**, ComCom d.o.o., Slovenija: *Pozitivna mentaliteta in stimulativno delovno okolje*
- **Hana Hawlina**, Universite de Neuchatel, Švica: *Akaderske dvoživke: preskakovanje mej med Slovenijo in tujino*
- **Gorazd Čibej**, Agencija za zavarovalni nadzor, Slovenija: *Ponudimo dobre raziskovalne pogoje, dobre plače in možnosti za razvoj in tako privabimo slovenske strokovnjake iz tujine*
- **Žiga Gosar**, Elvez d.o.o., Slovenija: *Kam in kako po diplomi – moja pot*

13:30 – 14:30

Kosilo

14:30 – 16:00

Primerjava med študijem v Sloveniji in svetu

Predsedujoči:

- **dr. Dejan Valentinčič**, *sekretar Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu*

Predavatelji:

- **Jerneja Svetičič**, Griffith University, Avstralija: *Doktorski študij v deželi tam spodaj*
- **Petra Weingerl**, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Slovenija: *Študij na Oxfordu kot primer dobre prakse*
- **Uroš Seljak**, University of California, Berkeley, ZDA: *Za koga je študij v ZDA smiseln?*

- 16:00 – 16:15
- **Gašper Beguš**, University of Washington, ZDA:
Dodiplomski in podiplomski študij v Združenih držav
- Odmor
- 16:15 – 17:30
- Predstavitev mladih raziskovalcev in inovatorjev iz sveta in Slovenije**
- Predsedujoča:*
- **Jelena Malnar**, *pravnica, Zadružna zveza Slovenije, z.o.o.*
- Predavatelji:*
- **Jože Rožanec**, Inštitut »Jožef Stefan«, Argentina/Slovenija: *Dobre prakse na področju izobraževanja*
 - **Lana Batagelj**, BNP Paribas CIB, London, Velika Britanija/Slovenija: *Sladko-grenka nostalgija*
 - **Maja Rojko**, Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija: *Družina v medicini – izberemo si jo sami*
 - **Andrej Košmrlj**, Princeton University, ZDA: *Mehanske nestabilnosti v rastočih bioloških sistemih: gubanje in razvejanje*
- 18:00
- Zaključek konference**
- **Jadran Lenarčič**, Institut »Jožef Stefan«
 - **Boris Pleskovič**, Svetovni slovenski kongres

Program

11

FRIDAY, July 5, 2019	Institut »Jožef Stefan«, Jamova cesta 39, Ljubljana
08:00 – 09:00	Registration
09:00 – 10:00	Opening Ceremony, Welcome Addresses Musical intro: Anton Habjan, tenor <i>Welcome addresses:</i> ▪ Boris Pleskovič, <i>President, Slovenian World Congress</i> ▪ Jadran Lenarčič, <i>Director, Institute »Jožef Stefan«</i> ▪ Peter Jožef Česnik, <i>Minister, Government Office for Slovenians Abroad</i> ▪ Jernej Štromajer, <i>State Secretary, Ministry of Education, Science and Sport</i> ▪ Karla Urh, <i>Vice President, Parliamentary Commission for Slovenians Abroad</i> Welcome Address of Honorary Sponsor: Borut Pahor, president of the Republic Slovenia
10:00 – 11:30	Keynote Addresses <i>Speakers:</i> ▪ Igor Cesarec, <i>Honorary President of the Association of Slovenes Educated Abroad: Progress Through Cooperation</i> ▪ Nana Šumrada Slavnič, <i>Head of legal service Ekipa 2 (Outfit 7) and Head of Snow Ball 2.0, Slovenia: Employment Opportunities of Slovenians, Who Finished Their Studies Abroad, in Slovenian Companies</i>

Presentation of:

- **Andrej Košmrlj**, *American Slovenian Education Foundation (ASEF)*
- **Andreja Bogataj**, *Associations of Slovenian Educated Abroad (VTIS)*

11:30 – 11:45

Coffee break

11:45 – 13:30

How Can Slovenia Motivate Young Researchers and Students to Return to Slovenia

Chair:

- **Marjan Batagelj**, *President of Slovenian Business Club (SBC) and President of the Board of Directors of Postojna Cave d.d.*

Speakers:

- **Nika Anžiček**, *Lek d.d., Slovenia: Everywhere is Nice - But What Can Be Done to Make Home the Best?*
- **Ana Stanič**, *E&A Law Limited, London, Great Britain: Meritocracy, rule of law, openness ... and good transportation links*
- **Nina Leskovec**, *ComCom d.o.o., Slovenia: Positive Attitude and Stimulating Work Environment*
- **Hana Hawlina**, *Universite de Neuchatel, Switzerland: Academic Amphibians: Hopping over Borders Between Slovenian and International Context*
- **Gorazd Čibej**, *Insurance Supervision Agency, Slovenia: We Shall Offer Good Research Conditions, Good Wages and Opportunities for Development and Thus Attract Slovene Experts from Abroad*
- **Žiga Gosar**, *Elvez d.o.o., Slovenia: My Path*

13:30 – 14:30

Lunch

14:30 – 16:00

Comparison: Studies in Slovenia and Abroad

Chair: Dejan Valentinčič, Secretary, The Government Office for Slovenians Abroad

Speakers:

- **Jerneja Svetičič**, *Griffith University, Australia, Australia: Doing a PhD in a Land Down Under*
- **Petra Weingerl**, *Faculty of Law, University of Maribor, Slovenia: Studies at Oxford as an Example of Good Practice*
- **Uroš Seljak**, *University of California, Berkeley, USA: Studying in USA - Who is Qualified?*

- **Gašper Beguš**, University of Washington, USA: *Undergraduate and Graduate Studies in Slovenia and United States*
- 16:00 – 16:15 Coffee break
- 16:15 – 17:30 **Presentations of Slovenian Young Researchers and Innovators from Slovenia and Abroad**
 Chair:
 - **Jelena Malnar**, Lawyer, Cooperative Union of Slovenia
 Participants:
 - **Jože Rožanec**, Institute »Jožef Stefan«, Argentine Republic/Slovenia: *Best Practices on the Field of Education*
 - **Lana Batagelj**, BNP Paribas CIB, London, Great Britain/Slovenia: *Bittersweet Nostalgia*
 - **Maja Rojko**, Medical Faculty, University of Ljubljana, Slovenia: *Family in Medicine – We Choose Our Own*
 - **Andrej Košmrlj**, Princeton University, USA: *Mechanical Instabilities in Growing Biological Systems: Wrinkling and Branching*
- 18:00 **Closing Session**
 - **Jadran Lenarčič**, Institute »Jožef Stefan«
 - **Boris Pleskovič**, Slovenian World Congress

Uvodna slovesnost

Opening Ceremony

dr. Boris Pleskovič*Predsednik Svetovnega slovenskega kongresa*

V veliko veselje in čast mi je, da vas lahko pozdravim na IV. konferenci slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije. To je že 38. tradicionalno vseslovensko srečanje strokovnjakov, ki ga organizira Svetovni slovenski kongres. Enako kot pri prejšnjih srečanjih, glavni nameni današnjega dogodka ostajajo: povečati kroženje znanja, vzpostaviti čim več in čim boljše stike ter poglobiti sodelovanje med našimi strokovnjaki, ki študirajo ali delajo v tujini ter tistimi v Sloveniji. Želimo, da si vse več naših mladih talentov pridobi znanje in izkušnje na uglednih univerzah ali v raziskovalnih institucijah po svetu ter da se kasneje mnogi od njih s tem novim znanjem vrnejo v Slovenijo in tako prispevajo k uspešnejšemu razvoju države na znanstvenem, gospodarskem in tudi političnem področju.

Še vedno drži, da gredo v tujino študirati predvsem tisti z izjemnimi talenti, veliko energije, motivacije in poguma. Želja mladih po študiju v tujini pa ni koristna le za posameznika in državo v katero gre študirat, ampak tudi za Slovenijo. Nadvse pomembno je namreč, da mladi spoznajo svet, si pridobijo nova znanja, delovne izkušnje, razgledanost in odprtost; vsega tega v Sloveniji velikokrat manjka. Za Slovenijo je to odlična naložba, pod pogojem, da bomo znali vzpostaviti take pogoje in gospodarsko klimo, da se bodo mnogi od njih z veseljem vrnili in s svojim obogatenim znanjem prispevali k napredku Slovenije na vseh ravneh. Zavedeti se moramo, da so ravno vrhunski kadri tisti, ki so sposobni voditi oz. ustanoviti nova podjetja ali raziskovalne institucije ter izboljšati naše univerze. Vse to pa se kasneje vodi v povečanje zaposlovanja perspektivnih mladih kadrov.

Mnogi uspešni Slovenci, ki so ostali v tujini z veseljem sodelujejo s strokovnjaki v Sloveniji pri skupnih projektih ali pomagajo pri navezavi mednarodnih stikov. Izkušnje kažejo, da naši vrhunski znanstveniki iz tujine prav tako z veseljem pomagajo slovenskim študentom s koristnimi nasveti ter pri pridobivanju tujih štipendij. Takšne odnose je potrebno krepiti in jih negovati – tega se mora zavedati tudi in predvsem Slovenija. Mladih, ki odhajajo na študij v tujino je vedno več, žal pa tega ne moremo trditi za tiste, ki se po izkušnji tujine vračajo nazaj v Slovenijo. Posledic tega »bega možganov« zaenkrat niti še ne občutimo tako drastično, bo pa stanje toliko slabše čez 5 do 10 let. Ta trend je treba začeti spreminjati sedaj! Zato mi je v veselje, da so danes med nami tudi politični predstavniki najvišjih državnih organov, ki lahko pripomorejo k temu, da se stvari pričnejo hitreje odvijati v pravo smer.

Konferenco bomo pričeli z zanimivimi uvodnimi predavanji, predstavili pa se bodo tudi mladi raziskovalci in študenti, ki so se izkazali v tujini in Sloveniji. Pripravili smo tri zanimive okrogle mize, ki bodo poskušale podati čim več odgovorov v zvezi z že prej omenjenimi aktualnimi težišči, ki posegajo na področje izobraževanja in zaposlovanja mladih. Prva okrogla miza z naslovom »Kako motivirati mlade raziskovalce in študente, da se vrnejo v Slovenijo« se bo ukvarjala z zaposlitvenimi in delovnimi pogoji, ki jih Slovenija nudi tistim, ki se vračajo. Pri tem ne smemo pozabiti na odnos do povratnikov s katerim se ti neizbežno srečajo ob svoji vrnitvi. Poskušali bomo izvedeti kaj je tisto kar bi naše uspešne intelektualce prepričalo, da se v večjem številu vrnejo v Slovenijo - vključno s potrebnimi spremembami v davčni zakonodaji, spoštovanjem znanja in sistemom nagrajevanja za uspešno ali izjemno delo. Primerjalne prednosti in slabosti diplomskega in podiplomskega študija v Sloveniji »vis a vis« s študijem v tujini bodo predstavili predavatelji sklopa »Primerjava med študijem v Sloveniji in svetu«. Predavatelji bodo zagotovo dodali še osebno noto tako o svojih pričakovanjih, kot o izkušnjah doma in v tujini. Zadnji tematski sklop bo postregel z izbranim naborom mladih in hkrati izjemnih slovenskih raziskovalcev ter inovatorjev iz sveta in Slovenije.

Ob zaključku se želim zahvaliti predsedniku Republike Slovenije, gospodu Borutu Pahorju, za častno pokroviteljstvo konference in direktorju Instituta »Jožef Stefan«, prof. dr. Jadranu Lenarčiču, za gostoljubje. Poleg tega se želim zahvaliti tudi članom organizacijskega odbora, ki ste s svojimi bogatimi izkušnjami in nasveti oblikovali program te konference. Zahvaljujem se vsem uglednim predavateljem, ki ste podarili svoj čas in ste svoje izkušnje danes pripravljeni deliti z nami za uspeh tokratnega srečanja.

Še posebna zahvala vsem, ki so s svojo finančno in logistično pomočjo pripomogli k uresničitvi tega projekta. To so: BiaSeparations d.o.o., Krka, d.d. Novo mesto, Postojnska jama d.d. in Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Posebna zahvala za odlično organizacijo in požrtvovalno delo pripada strokovnim sodelavcem naše upravne pisarne: v.d. generalne sekretarke Zdenki Volarič, Nataši Miklavčič in Luki Klopčiču.

Želim vam uspešno in produktivno delo na konferenci kot tudi v vašem poklicu, gostom iz tujine pa prijetno bivanje v Sloveniji.

Foto: Jernej Stare

prof. dr. Jadran Lenarčič
Direktor Instituta »Jožef Stefan«

Letos mineva sedemdeset let od ustanovitve Instituta »Jožef Stefan«, naj zato, kot gostitelj letošnje konference mladih raziskovalcev temu namenim nekaj besed, predvsem v kontekstu razvoja celotne slovenske znanosti po drugi vojni.

Pobuda o ustanovitvi fizikalnega inštituta sega v leto 1946. Pod nazivom Fizikalni inštitut SAZU je začel delovati leta 1949. Kmalu zatem se je inštitut preimenoval v Fizikalni inštitut »Jožef Stefan«, po našem slavnem fiziku. Leta 1953 so bili zgrajeni glavni objekti med Jamovo in Jadransko cesto. Leta 1959 je inštitut dobil ime Nuklearni inštitut »Jožef Stefan«. Leta 1966 je na drugem koncu Ljubljane pričel obratovati tudi šolski reaktor Triga in celoten kompleks spremljajoče jedrske in druge raziskovalne dejavnosti, vezane zlasti na energetiko in okolje. Leta 1969 je Institut prevzel današnji naziv Institut »Jožef Stefan« in leto kasneje je ustanoviteljstvo prešlo na Univerzo v Ljubljani, medtem ko je leta 1992 Institut postal samostojni javni raziskovalni zavod. Takšen Institut poznamo danes.

Spekter raziskav na Institutu se je skozi leta širil glede na potrebe domačega okolja in svetovnih trendov. Oblikovala so se tri širša raziskovalna področja, fizika in reaktorska tehnika; kemija, materiali, biokemija in okolje; ter informacijske in komunikacijske tehnologije. Institut se je po ustanovitvi hitro širil zaradi srčnosti in vizije nekaterih zunaj in znotraj Instituta in naravne potrebe po kakovostnem univerzitetnem izobraževanju, ki temelji na raziskovanju. Močan vstop gospodarstva je Institut doživljal še posebej v osemdesetih letih, kar je vplivalo na njegovo pospešeno rast.

Po osamosvojitvi Slovenije je sodelovanje z gospodarstvom, žal, upadalo. K temu sta prispevali poosamosvojitvena kriza v devetdesetih in svetovna gospodarska kriza od leta 2008 naprej, ki pa se je razgalila predvsem kot kriza v glavah. Medtem ko smo se v času svetovne gospodarske krize v Sloveniji vpraševali, kaj bi z znanostjo in tehnologijo, je bilo ostalim v Evropi prav to izrazito jasno. Slovenija je, ob nekajletnem in praznem premišljevanju, po vlaganjih v znanost pristala povsem na evropskem repu. Medtem ko je bilo vlaganje v sosednji Avstriji še leta 2009 po obsegu na prebivalca dvakrat tolikšno kot v Sloveniji, je bilo leta 2017 že sedemkrat tolikšno. V obdobju gospodarske rasti po letu 2000 se je Slovenija ni dovolj intenzivno ukvarjala z vzpostavitvijo učinkovitega inovacijskega sistema, temelječega na raziskovanju. Znanost se je zato razvijala dokaj sporadično, večinoma zaprta sama vase, in vidno se je poglobljajal razkorak med znanostjo in gospodarstvom. To se je izraziteje pokazalo z vstopom v svetovno gospodarsko krizo leta 2008, ko se je gospodarstvo začelo ozirati po tehnološko naprednejših izdelkih, za kar pa ni bilo ne finančne in ne strukturne podlage.

Institut »Jožef Stefan« se je kot največje slovensko raziskovalno središče v sedmih desetletjih svojega obstoja redno srečeval s podobnimi vprašanji nacionalne raziskovalne politike, vezanimi na vlogo znanosti v družbi. Prvi dve desetletji po svetovni vojni, tako se more razbrati iz starih dokumentov in zapisanih pričevanj, sta si v Sloveniji konkurirali dve viziji razvoja znanosti. Ena je sledila centraliziranemu vodenju znanosti pod okriljem države, druga vizija pa je bila usmerjena v odprto znanost, namenjeno predvsem kakovostnemu univerzitetnemu izobraževanju in razvoju za gospodarstvo ter druge neposredne naročnike. Slednja se je dodobra uveljavila šele v osemdesetih letih. Tašna odprtost je značilna za slovensko znanost vse do dandanes, kar prispeva k njeni internacionalizaciji.

Po osamosvojitvi Slovenije se je Institut tudi močno usmeril v evropski raziskovalni prostor ter je postal eden od prepoznavnejših partnerjev v evropskem in medregijskem sodelovanju. Če kaj, potem je prav mednarodna vpetost oblikovala sodobni Institut »Jožef Stefan«, ter je bila temelj kritičnemu in demokratičnemu pogledu vase in prepoznavanju neplodnosti slovenskega »računovodskega« razvojnega koncepta, ki v znanosti in razvoju tehnologij ni videl kot enega izmed nosilnih stebrov, temveč ju je obravnaval kot vsak drugi strošek. Navkljub mnogoterim težavam, ki so bile posledica brezkompromisnega varčevanja v javnem sektorju posebej po letu 2012, je prav s pomočjo evropskih projektov ter svojo mednarodno vpetostjo Institut leto 2018 zaključil z 991 zaposlenimi, kar je največ doslej.

Omenjeno varčevanje je pustilo sled in Slovenijo na področju znanosti in tehnologij zavrlo v svojem razvoju. Škoda se je najbolj poznala na vlaganjih v raziskovalno infrastrukturo, prizadela je zlasti mlade generacije raziskovalcev in celo v aplikativne projekte za gospodarstvo. V Sloveniji smo se prvič srečali z resnejšim odtokom mladih talentov v tujino, česar doslej nismo poznali v takšnem obsegu. K sreči lahko ugotovimo, da se je upadanje vlaganj v zadnjih dveh letih spreobrnilo v zmerno rast. Trenutne razmere nakazujejo na dolgoročnejši preobrat, ki

razveseljuje. Ta je šele znanilec boljših časov, ki prispeva k optimizmu, dejanski strukturni prehod na nov model razvoja Slovenije, ki naj temelji na znanju in raziskavah, pa je še pred nami in še mora pridobiti odločno, dolgoročno in širšo podporo politike, uporabnikov, predvsem gospodarstva, in državljanov.

Dvigovanje vlaganj na stanje izpred krize in višje ne more samo po sebi urediti razmer in spremeniti Slovenijo v mednarodno konkurenčno državo in tehnološkega voditelja. Potrebni so premišljeni vsebinski in strukturni posegi, tako da bo slovenska znanost šla v smeri višje kakovosti, pospešenega razvoja sodobne raziskovalne infrastrukture ter v prvi vrsti kadrovskega razvoja s poudarkom na mladih. Ustvariti je potrebno mednarodno konkurenčno okolje, v katerem lahko naši raziskovalci dosegajo vrhunske rezultate in enakovredno izmenjujejo svoje dosežke s tujino ter jih učinkovito, kjer je mogoče, prenašajo v prakso in vsakdanjo rabo.

Navkljub kritiki, ki si jo naša država za svojo pasivno vlogo na področju znanstvene politike zasluži (ta prihaja tudi s strani različnih mednarodnih institucij), pa je potrebno poudariti, da ima slovenska znanost vsekakor vidno mesto v evropskem prostoru. Ne gre namreč zanemarjati uspehov posameznikov in inštitucij, ki jim uspeva v mednarodni konkurenci dosegati zavidljive rezultate. Tako v umetnosti kot v znanosti so presežki rezultat trdega dela in ustvarjalne norosti. Pravijo, da je največji strokovnjak tisti, ki je na svojem področju naredil vse napake, ki so bile možne. Brez stoterih skrenitev od prvotno zastavljenega, ni znanstvenega ali umetniškega presežka. Nobena ideja ni tako nora, da je ne bi bilo vredno preizkusiti in nobeno spoznanje ni tako blizu resnici, da ga ne bi mogli ovreči, sem že večkrat poudaril.

Kot sem zapisal v svojem govoru ob sedemdeseti obletnici Instituta: »Na Institut sem začel zahajati v študentskih letih tako rekoč še kot otrok in zdaj po enainštiridesetih letih in več govorim pred vami tako rekoč kot otrok. Biti otrok na najbolj resni ustanovi v državi je edinstven in nedosegljiv privilegij, ki ga imamo mi na Institutu. Vodi nas otroški navdih, ustvarjalnost in otroška vedoželjnost, odprtost norim idejam, različnost pogledov, zagledanost v prihodnost, okuženost z odkrivanjem in raziskovanjem ter naša enkratna predanost inštitutu Jožefa Stefana.« Najbolj pomembno pa je, da Institut leto za letom razvija humano in plemenito poslanstvo, ki generacije mladih in najbolj talentiranih ustvarjalcev vleče in navdihuje, da posvetijo svoje življenje znanosti in razvoju in da brez povratne vozovnice vstopajo v svet nenehnega iskanja. V tem prepoznaš zgodovinske in kulturne razsežnosti, ki jih ima naš inštitut za slovenstvo in preko tega.

Če želiš ustvarjati, moraš verjeti, da si ustvarjalec.

Peter J. Česnik

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu

Spoštovani udeleženci IV. Konference slovenskih mladih raziskovalcev in študentov!

Počaščen sem, da vas lahko nagovorim kot minister, odgovoren za odnose Republike Slovenije z rojaki izven njenih meja. Na tem dogodku ste zbrani najbolj ambiciozni, perspektivni in sposobni mladi, ki ste ali še boste svoje karijerne in širše življenjske možnosti iskali tudi izven rodne domovine. Kar je za vas karierni izziv, možnost za napredek in bogata izkušnja pa za Slovenijo hkrati pomeni dve nasprotujoči si realnosti: (1) Pred nami je ogromno skupnih izzivov, na katere bodo odgovore lahko podali prav najbolj izobraženi v naši družbi, ki so si izkušnje nabirali tudi v globaliziranem svetu, kjer za znanje ni več meja. (2) Hkrati pa je za Slovenijo to tudi dilema, ali izgublja svoje najboljše mlade in se s temi procesi tudi siromaši.

Nevidna meja med prvim in drugim je odvisna predvsem od ene stvari: ali se bodo mladi, ki se izobražujejo ali zaposlijo v tujini nato tudi vračali domov, ali vsaj ohranjali stalne vezi s Slovenije – pri tam pa v mislih seveda nimam le osebnih in družinskih vezi, ampak tudi karijerne, ali pa se bodo preprosto utopili v globalnem morju.

Vsi, ki ste se udeležili današnjega dogodka ste s tem jasno pokazali, da si vezi s Slovenijo želite. Naj se vam za to zahvalim in vas pohvalim. Za uspešno delovanje in razvoj države pa so takšni dogodki pomembni, da od vas prejmemo informacije in mnenja, katere ukrepe naj Slovenija sprejme, da bo za vas spodbudno okolje. Ne le prijetno zaradi družine in prijateljev, ampak tudi okolje, kjer boste lahko razvijali vaše talente, ambicije ter potencirali vaše znanje.

Svetovni slovenski kongres pomemben del svojih dejavnosti namenja visoko izobraženim Slovencem, ki živijo in delujejo širom sveta, z njimi navezuje stike in jih tudi preko takšnih konferenc redno povezuje. Uspelo vam je vsebino konference naravnati tako, da ne le spodbuja mladih, kako se izseliti, ampak predvsem išče vezi za povezovanje in tudi vračanje mladih izobražencev. Pri tem je SSK pokazal tudi nujno potrebno odprtost, da je spletel močne vezi z Društvom VTIS in fundacijo ASEF. Dejavnosti vseh treh organizacij se namreč odlično dopolnjujejo. Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu vam pri tem stoji ob strani in vaše delo podpira v okviru danih možnosti.

Uspešno in prijetno konferenco vam želim!

dr. Jernej Štromajer

*Državni sekretar na Ministrstvu za
izobraževanje, znanost in šport*

Cenjeni mladi raziskovalci in raziskovalke ter študentke in študentje!

Vesel sem, da vam lahko izrečem dobrodošlico v Republiki Sloveniji. V državi, v kateri velik pomen pripisujemo znanju in kjer se zavedamo, da brez znanosti ni razvoja in napredka.

Zavedamo se tudi, da moramo postati visoko tehnološka družba, če želimo biti enakovredni najbolj razvitim državam in če želimo soustvarjati svetovne znanstvene trende.

Zavezali smo se, da bomo z urejenim in stabilnim sistemskim financiranjem znanstveno raziskovalne dejavnosti omogočili razvoj odlične znanosti ter prenos znanja v družbo in gospodarstvo. Z dodatnim financiranjem, ki smo ga za področje znanosti zagotovili v rebalansu proračuna za letošnje leto, bodo podprte aktivnosti, ki so bile v preteklosti najbolj zapostavljene, oziroma tista področja, kjer je potreba po dodatnih financah najbolj akutna. Zavedamo se, da s povečanjem sredstev v letu 2019 ne bomo odpravili vseh pomanjkljivosti in nadoknadili zaostankov iz preteklih let. Začeli pa bomo s procesi, ki bodo ob predvideni znatni rasti sredstev v naslednjih letih pomenili dvig konkurenčnosti in atraktivnosti slovenskega raziskovalnega okolja.

Napredek seveda lahko dosežemo le z ustrezno opremo in delovnimi pogoji. Zato smo si v letu 2019 med drugim zadali, da kot država prispevamo k izgradnji vrhunske evropske raziskovalne infrastrukture in slovenskim raziskovalcem omogočimo

dostop do nje. V letošnjem letu bomo sofinancirali devet raziskovalno-razvojnih programov, ki spodbujajo konzorcijske partnerje k vključevanju v globalne verige vrednosti oz. znanja in s tem k internacionalizaciji slovenskega gospodarstva in raziskovalne sfere ter h krepitvi podpornega okolja za inovacijsko razvojne procese.

Na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport smo pripravili predlog novega Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti. Ta prinaša številne novosti, s katerimi se odpravljajo dosedanje pomanjkljivosti, identificirane v različnih nacionalnih in mednarodnih evalvacijah sistema. Upravljanje znanstvenoraziskovalnega in inovacijskega sistema je s predlogom zakona tako prvič določeno kot odgovornost vseh resorjev za spodbujanje in usmerjanje raziskav in inovacij na njihovih področjih. S tem je znanstvenoraziskovalna in inovacijska dejavnost opredeljena kot horizontalna dejavnost, potrebna za delovanje različnih ministrstev. Zato je tudi njeno oblikovanje in izvajanje koordinirano na ravni vlade, v širšem kontekstu pa znotraj Sveta za razvoj Republike Slovenije, ki ga zakon uvaja namesto sedanjega Sveta za znanost in tehnologijo.

26 ■

S predlogom zakona naslavljamo tudi vprašanje etike v znanosti, ki je novo poglavje zakona. Tako se vzpostavlja Nacionalni svet za etiko v znanosti, pod vodstvom SAZU. Novost je tudi opredelitev nagrajevanja raziskovalcev, kjer je predlagan sistem bonusov, ki bo omogočil stimulatívno nagrajevanje najboljših raziskovalcev. Eden ključnih poudarkov zakona je tudi na avtonomiji javnih raziskovalnih organizacij. Poleg svobode na področju znanstvenoraziskovalnega udejstvovanja določa tudi avtonomno razpolaganje s premoženjem, ki ga imajo sedaj v upravljanju. Predlog zakona, z namenom lažjega prenosa raziskovalnih rezultatov v prakso in gospodarstvo, opredeljuje pogoje, pod katerimi lahko javna raziskovalna organizacija ustanovi nov zavod ali gospodarsko družbo.

Iz poročila o uresničevanju Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020 (RISS) izhaja, da je sedem kazalnikov nad povprečjem EU: novi doktorji znanosti, delež raziskovalcev med delovno aktivnimi, delež raziskovalcev v poslovnem sektorju, znanstvene raziskave v soavtorstvu s tujimi raziskovalci, delež MSP s tehnološkimi inovacijami, delež zaposlenih v dejavnostih visoke tehnologije, izvoz proizvodov visoke in srednje visoke tehnologije. Štirje so nad povprečjem skupine držav, ki so inovacijske voditeljice in močne inovatorke – to je število novih doktorjev znanosti, delež raziskovalcev v poslovnem sektorju, delež zaposlenih v dejavnostih visoke tehnologije ter izvoz proizvodov visoke in srednje visoke tehnologije.

Slovenija ima dobro vpetost slovenskih raziskovalk in raziskovalcev v mednarodni prostor. Pri okvirnih programih EU smo po vključenosti v različna mednarodna raziskovalna omrežja na drugem mestu v EU, takoj za Finsko. Na področju človeških virov v raziskovalni in razvojni dejavnosti je Slovenija nad povprečjem Evropske unije, zlasti zaradi visokega deleža novih doktorandov in dosežene stopnje visokošolske izobraženosti. Število novih doktorjev znanosti se je povečalo, največ med državami članicami EU.

V Sloveniji se od začetka izvajanja RISS povečuje delež hitro rastočih malih in srednje velikih podjetij med vsemi malimi in srednjimi podjetji. Izboljšan je dostop do kapitala in virov financiranja za inovativna podjetja. Povečuje se tudi zaposlenost v hitro rastočih podjetjih v inovativnem sektorju.

V Obzoru 2020 je Slovenija do novembra lani pridobila 209 milijonov evrov oziroma v povprečju 47 milijonov evrov na leto, kar je v primerjavi s 7. OP kar 96 odstotkov več. Po številu izvajalcev na tisoč raziskovalcev in razvojnikov se Slovenija z 9,6 izvajalca uvršča na 5. mesto med državami EU.

V Sloveniji smo in znamo biti drzni. Načrtujemo izgradnjo Mednarodnega centra za umetno inteligenco. Namen centra bo med drugim zagotavljanje ne le vrhunske infrastrukture, ampak tudi odprtega in preglednega okolja za mreženje in povezovanje idej na področju umetne inteligence.

Na področju znanosti smo si zastavili visoke, a uresničljive cilje. Zavedamo se pomena znanstvene odličnosti, pa tudi internacionalizacije. Konferenca, kot je ta, je izjemnega pomena. Za spoznavanje, izmenjevanje izkušenj in informacij. V Sloveniji zelo podpiramo internacionalizacijo, obenem pa si želimo ustvariti takšne pogoje v državi, da boste mladi tudi doma videli izzive. Če ne danes, pa takrat, ko se boste opolnomočili z izjemnimi izkušnjami, ki jih daje tujina, s svojim znanjem morda vrnili v Slovenijo, ali pa sodelovali s slovenskimi raziskovalkami in raziskovalci.

Karla Urh

Podpredsednica Komisije Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Sem podpredsednica Komisije Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu in mi je v čast, da vas pozdravim v svojem in v imenu članov Komisije, ki bo gostila XVIII. Vseslovensko srečanje z naslovom »Slovenec, tvoja zemlja je zdrava...«, pa vendar mladi odhajajo«. Letošnji vseslovenski kongres je namenjen tem mladim in upanju, da se vrnejo v Slovenijo.

Temelj našega univerzitetnega izobraževalnega programa sloni na treh stebrih: znanju, veščinah in osebnosti. Študentom pomagajo oblikovati tudi družbeno ozaveščenost in jih vzpodbujajo k razumevanju širše družbe ter pomembnosti njihove vloge v širšem sistemu. Približno dva odstotka naših študentov odide v tujino za celotno obdobje študija in delež je podoben v večini evropskih držav. Nekateri odidejo po študiju.

Znanja in izkušnje, ki jih mladi dobijo v tujini so pomembna za razvoj družbe in gospodarstva. Zelo veseli pa bi bili, če bi to znanje mladi prinesli nazaj v domovino in s tem bogatili našo družbo. Zavedati se je potrebno, da je gonilo razvoja Slovenije prav vsak, ki tu dela in prispeva k napredku. Če znanstveniki odhajajo, razvoj nazaduje. Ko razvoj nazaduje, znanstveniki odhajajo. Krog je sklenjen. Ponosni smo na naš mladi rod znanstvenikov, ki bogatijo našo deželo, ime Slovenije pa predstavljajo po celem svetu. Kljub vsemu vam dragi sorojaki moram položiti v srca še sporočilo slovenske ljudske pesmi: vse stezice so lepe, najlepša je ta, ki me vodi do hišce, kjer je mamca doma.

Častni pokrovitelj

Honorary Sponsor

31

gospod Borut Pahor,
predsednik RS

Uvodna predavanja

Keynote Addresses

Razvoj skozi sodelovanje

Progress Through Cooperation

35

Igor Cesarec*

■ ***dr. Igor Cesarec**

Je raziskovalni ekonomist in podpredsednik na oddelku za makroekonomske raziskave ameriške banke Citigroup v New Yorku. V svojem raziskovalnem delu se osredotoča na makroekonomsko analizo gospodarstva ZDA, ameriško fiskalno politiko in monetarno politiko centralne banke Federal Reserve. Z njegovim raziskovalnim delom se posvetujejo vodilni svetovni investicijski skladi in mednarodne korporacije. V preteklosti je delal tudi kot analitik na ameriški banki Morgan Stanley, kjer je bil specializiran za trge denarnih valut in obveznic.

Kot zlati maturant je zaključil mednarodno maturo na Gimnaziji Bežigrad Ljubljana. Dodiplomski študij iz ekonomije in magistrski študij iz ekonometrije in matematične ekonomije je opravljal na britanski univerzi London School of Economics (LSE). Doktorski študij iz ekonomije je opravljal na ameriški univerzi New York University (NYU), na obeh univerzah je deloval tudi kot asistent. Med doktorskim študijem je delal na raziskovalnih projektih na univerzi Harvard, na inštitutu National Bureau of Economic Research (NBER) in v mednarodni organizaciji International Monetary Fund (IMF).

Izven službenih obveznosti se Igor že 15 let ukvarja s povezovanjem slovenske skupnosti v tujini, s poudarkom na mladih in izobraženih. V Londonu je bil predsednik LSE Slovenian Society in član upravnega odbora British-Slovene Society. Je član Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu in pa pobudnik, ustanovitelj in prvi predsednik Društva v tujini izobraženih Slovencev – VTIS, v katerem ima sedaj vlogo častnega predsednika.

Zaposlitvene priložnosti slovenskih študentov, ki so doštudirali v tujini, v slovenskih podjetjih

Employment Opportunities of Slovenians, Who Finished Their Studies Abroad, in Slovenian Companies

36

Nana Šumrada Slavnič*

■ ***dr. Nana Šumrada Slavnič**

Je diplomirana univerzitetna pravnica (Pravna Fakulteta Univerze v Ljubljani), magistra prava LL.M. (Harvard Law School, ZDA), doktorat pa je pridobila na pravni fakulteti Katholieke Universiteit Leuven (Belgija). Od 2005-2010 je delala kot četrta referenderka v kabinetu sodnika dr. Marka Ilešiča pri Sodišču Evropske Unije v Luksemburgu. Zatem se je pridružila strokovnima skupinama PwC, in sicer PwC European Direct Tax Group in PwC European State Aid Group, ter delovala kot vodja za davke pri PwC Slovenija, do leta 2015. Po tem obdobju je bila pri IBM vodja za davke za južno in vzhodno Evropo do leta 2017, ko se je pridružila Outfit7, kjer je trenutno vodja pravne službe za skupino. 2012 je bila imenovana za AmCham Slovenia Top Young Potential. Je avtorica in so-avtorica številnih strokovnih publikacij in občasna predavateljica. Od leta 2017 vodi tudi Snežno kepo pri AmCham Slovenija.

Ameriško slovenska izobraževalna fundacija (ASEF)
<https://www.asef.net/>

ASEF

AMERICAN SLOVENIAN
EDUCATION FOUNDATION

ASEF povezuje izobražene Slovence po vsem svetu ter spodbuja kroženje znanja, kulture in jezika med njimi. Kot neprofitna organizacija si prizadeva odpirati in širiti možnosti izobraževanja Slovincem, jih povezovati po vsem svetu in tako razširiti meje Slovenije. ASEF ima dva štipendijska programa, preko katerih lahko mladi Slovenci in Slovenke dobijo priložnosti za delo in akademski razvoj.

Globalne štipendije

Prvi program omogoča študentom dvomesečni raziskovalni obisk pri slovenskih profesorjih v tujini. ASEF povezuje preko 40 slovenskih profesorjev in izobražencev po celem svetu: v ZDA, Kanadi, Veliki Britaniji, Avstraliji ter Novi Zelandiji. Sodeluje z več kot tridesetimi prestižnimi univerzami kot so Harvard, Cambridge, Princeton, Stanford in UC Berkeley. Hkrati slovenske profesorje po svetu navezuje nazaj na Slovenijo in ohranja skrb za slovenske družine in izseljenske skupnosti. Program so začeli leta 2014 s tremi štipendisti, v letu 2019 pa jih bo na izmenjave odšlo 26. Do sedaj so omogočili raziskovalne izmenjave kar 70 slovenskim študentom. Mnogi so navezali trajne stike in ohranili raziskovalno sodelovanje. S takšnimi izmenjavami ASEF dokazuje, da se Slovenci enakovredno kosamo z najrazvitejšimi in najbolj izobraženimi narodi sveta. Poleg znanstvene izkušnje, štipendisti pridobijo tudi izkušnjo tujine, multikulturalnosti in mednarodnosti. Mnogi izmed njih so namreč nastanjeni pri slovenskih družinah in se polno vključijo v pristno (ne turistično) življenje v tuji državi.

Slovenske štipendije

Drugi program pa Slovence po svetu navezuje na domovino. ASEF omogoča potomcem slovenskih izseljencev po svetu, da pridejo v Slovenijo na študijsko oziroma poklicno izobraževanje. ASEF sodeluje z mentorji na Slovenskih univerzah in v podjetjih, ki sprejemajo študente v svoje delovno okolje. Na ta način navezujemo Slovence po svetu na matično domovino in bogatimo slovenski prostor z novo raznolikostjo. V letu 2019 bo prišlo v Slovenijo 10 študentov iz ZDA in Argentine. Mnogi med njimi so izrazili željo, da bi se še vračali. Nekateri sodelujejo s slovenskimi podjetji tudi po koncu izmenjave. Vsem pa je izkušnja spremenila življenje in v njih utrčila vnemo za slovensko kulturo.

38 ■ ASEF ne ponuja zgolj štipendij. Trudi se za akademsko odličnost, vzgojo značaja in zavzeto delo v službi skupnosti. To pomeni, da ASEF združuje svoje alumne in jim pomaga, da rastejo ter se razvijajo tudi po koncu štipendijskega programa. V Sloveniji so začeli z rednimi seminarji in izobraževalnimi skupinami, kjer se ASEF alumni še naprej povezujejo in izobražujejo. Seminarji in predavanja so tematsko zelo različna, kar botruje k zelo raznoliki publiki. Tematike se navezujejo na narovoslovno, tehnično in tudi družboslovno ter humanistično področje. Predavanj se udeležuje od 40-150 ljudi. Obenem se ASEF alumni združujejo v znanstvene krožke, kjer se posvečajo aktualnim znanstvenim raziskavam, najnovejšim izsledkom slovenskih in tujih znanstvenikom, ter le to vključujejo v svoje delo.

ASEF s svojim delovanjem in svojimi programi bistveno pripomore k povezovanju Slovencev po svetu ter med slovenskimi izobraženci po svetu, h kroženju možganov na znanstvenem področju in področju kulturne izmenjave. Vse to namreč vpliva na akademsko odličnost, odličnost v značaju ter služenju družbi. ASEF tako oblikuje akademsko interdisciplinarno skupino.

DRUŠTVO
V TUJINI
IZOBRAŽENIH
SLOVENCEV

**Društvo v tujini izobraženih
Slovencev (VTIS)**

<https://www.drustvovtis.si/>

Društvo v tujini izobraženih Slovencev (Društvo VTIS) je bilo ustanovljeno decembra leta 2013 v Sloveniji z namenom povezovati in zastopati interese slovenskih državljanov, ki se v okviru visokošolskega študija izobražujejo ali so se izobraževali oziroma opravljajo ali so opravljali raziskovalno dejavnost na izobraževalno-raziskovalnih ustanovah v tujini. Cilj društva je delovati v interesu celostnega spodbujanja izobraževanja za splošno dobro in blaginjo. Društvo predstavlja in skuša približati študij ter raziskovalno dejavnost v tujini tistim, ki se zanju zanimajo. Prizadeva si spodbujati medsebojno sodelovanje slovenskih strokovnjakov, ki delujejo v tujini, in njihovo sodelovanje z izobraževalno-raziskovalnimi ustanovami in gospodarstvom v Sloveniji in tujini. V ta namen smo že pripravili dva dokumenta: VTIS Izzivi (seznam izzivov in konstruktivnih rešitev, ki vsebuje izkušnje in najpogostejše omejitve za pretok znanja iz tujine v Slovenijo ter obratno in je bil pripravljen na podlagi odziva naših članov) in dokument "Ali je internacionalizacija visokega šolstva res nedosegljiv cilj?" (vsebuje predstavitev stanja na slovenskih univerzah in raziskovalnih ustanovah na podlagi strnjenih izkušenj tistih, ki so se uspešno vrnili na slovenske ustanove).

V sklopu društva deluje upravni odbor v sestavi predsednice Andreje K. Bogataj, dr. Timoteja Homarja, Gale Rogelj, Kristi Hodak, Vida Čibeja in Vesne Makovšek. V sklopu Društva VTIS so aktivni lokalni odbori v 13 državah. Trenutno imamo že več kot 1400 članov v več kot 40 državah. V lanskem letu smo organizirali preko 25 dogodkov, od tega 17 v tujini. Pri uresničevanju poslanstva društva nas podpirajo številna uspešna slovenska podjetja. Skupaj z njimi v mesecu decembru ponovno

pripravljamo dogodek Karierni dan, s katerim spodbujamo povezovanje Slovencev v tujini s slovenskim gospodarstvom in omogočamo lažje vračanje v tujini izobraženih Slovencev, ki si vrnitve želijo. Poleg udeleževanja na formalnih in neformalnih dogodkih se naši člani dnevno povezujejo, pomagajo in izmenjavajo izkušnje in znanje na naši novi digitalni platformi. Vse informacije in aktivnosti Društva VTIS najdete na spletni strani: www.drustvovtis.si.

Kako motivirati mlade raziskovalce in študente, da se vrnejo v Slovenijo

How Can Slovenia Motivate
Young Researchers and Students
to Return to Slovenia

Marjan Batagelj

*Predsednik Kluba slovenskih podjetnikov (SBC) in
predsednik upravnega odbora, Postojnska jama, d.d*

Rodil se je leta 1962 v Postojni, kjer je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo. V mladosti je bil uspešen športnik, ki je svoje ambicije leta 1979 kronal s srebrno medaljo na svetovnem prvenstvu v balinanju v Franciji. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomiral iz geografije in etnologije. Ko je bil leta 1989 sprejet Zakon o gospodarskih družbah, ki je omogočal ustanovitev samostojnega podjetja, se je takrat profesor geografije, popolnoma neizkušen v podjetništvu, kot eden prvih v Sloveniji odločil in ustanovil družbo Batagel&Co., ki se je ukvarjala s prodajo gospodinjskih aparatov. Pod njegovim vodstvom je družba z vpeljavo inovativnih in tedaj nerazširjenih sesalnih tehnik v zgolj nekaj letih postala sinonim za čistočo in vodilni igralec na tem področju. Odličnost Marjana Batagelja je leta 2000 prepoznala Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), ki mu je podelila prestižno nagrado za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke, lastni kapital pa mu je omogočil uspešno širitev na nepremičninski trg. Med letoma 2002 in 2009 je družba Batagel&Co. v Postojni postavila stanovanjsko sosenko s prek dvesto stanovanji, ki jih je kljub nastopu krize uspešno prodala.

Leto 2010 je bilo za Batagelja posebna prelomnica, ki je najbolj zaznamovala njegovo kariero. Takrat so se namreč pojavile govorice, da bo družba, ki upravlja s Postojnsko jamo in Predjamskim gradom, končala v rokah tujcev. Zaradi želje, da največja slovenska bisera ostaneta v domačih rokah, je kljub dejstvu, da finančni kazalniki niso bili naklonjeni nakupu, tvegala in zastavil vse svoje premoženje ter izpeljal nakup družbe Postojnska jama d.d. (prej Turizem Kras). V kratkem času je družba dosegla izjemne poslovne rezultate in postala najuspešnejše turistično

podjetje v Sloveniji in širše, Batagelj pa leta 2015 edini nagrajenec GZS, ki je to nagrado za izjemne dosežke prejel kar dvakrat.

V desetih letih je Batagelj celostno pristopil k prenovi Parka Postojnska jama. Zapuščeni okolici Postojnske jame je dal podobo in renome, kakršnega si Jama, ki je zanj od malega bila eno največjih čudes sveta, zasluži. Vedno je bil naklonjen tudi sodelovanju z znanostjo. Pod vodstvom njegove žene Katje, izvršne direktorice marketinga v Postojnski jami, je prispeval, da smo bili prvič v zgodovini priča izleganju mladičkov človeške ribice, v Postojnski jami. V Postojnski jami je v sodelovanju z uglednimi slovenskimi in tujimi znanstveniki zrasel laboratorij, ki je s svojimi inovativnimi pristopi neprecenljiva izkušnja za preučevanje razvoja človeške ribice.

44 ■ Leta 2018 je svoj holding pod okriljem Batagel&Co. razširil s prevzemom družbe Certa Holding, v katere lastniško strukturo med drugim sodijo družbe TIK, Hotel Cerčno s smučiščem in 25% delež v podjetju ETA Cerčno. S tem se po uspešni osvojitvi treh panog, gospodinjne, nepremičninske in turistične, podaja v povsem nove, na primer medicinsko v družbi TIK, ostaja pa seveda aktiven v turizmu, ne več zgolj kot ponudnik, pač pa kot njegov pomemben soustvarjalec. V duhu promocije izjemnih, a premalo poznanih turističnih destinacij Slovenije, postavlja tudi Cerčno na svetovni zemljevid družinskih destinacij.

Najbolj sveža podviga družbe Postojnska jama d. d. sta prenovljeni hotel Vila Planinka na Jezerskem (februar 2019), prepoznan kot prototip butičnega turizma v Sloveniji, in Tajni prostori Hotela Jama (april 2019), interaktivno doživetje v avtentičnih prostorih komunikacijskega centra nekdanjega režima.

Zaradi izjemnega prispevka k razvoju turizma v Sloveniji je za delovanje na tem področju prejel številna priznanja, med drugim prvi Kristalni Triglav za osebnost leta v turizmu po izboru združenja turističnih novinarjev Slovenije FIJET, revija Manager pa je po obširni raziskavi družbo opredelila kot najuspešnejše slovensko turistično podjetje. Bil je nominiran za Delovo osebnost leta 2011, kar dvakrat zapored je družba Postojnska jama d. d. prejela priznanje za Uglednega delodajalca. Zagotovo pa je najbolj ponosen na svoj marketing in prodajo, zato ne čudi, da je Postojnska jama leta 2015 postala prvi prejemnik Velike nagrade za marketinško odličnost. Letos so Batagelja na največjem kongresu podjetnikov Slovenije razglasili za Podjetnika leta.

Marjan Batagelj je prepričan, da so uspehi, s katerimi se lahko danes ponaša, odraz ciljnosti in zavedanja, da je za dober rezultat treba veliko in trdo delati, hkrati pa kot predpogoj postavlja čustveno inteligenco in empatijo. Zaradi uspehov, ki so podkrepili s trdnimi načeli, se uvršča med slovenske gospodarske avtoritete. Poslovno odličnost mu priznavajo tudi kolegi, ki so ga izbrali za predsednika najelitnejšega slovenskega podjetniškega kluba, Kluba slovenskih podjetnikov – SBC. Je prvi in še vedno edini predsednik tega kluba, ki združuje najuglednejše

slovenske podjetnike. Poleg tega je član predsedstva in upravnega odbora Turistično-gostinske zbornice, član skupščine GZS in predsednik SRIPT-a.

He was born in 1962 in the Slovenian town of Postojna, where he attended primary and secondary schools. In his youth, he was a successful athlete, crowning his ambitions in 1979 with a silver medal at the Boules World Cup in France. He graduated in geography and ethnology at the Faculty of Arts in Ljubljana in 1989. When the Companies Act was passed in 1989, allowing the establishment of independent businesses, Batagelj – at the time a geography teacher who had no experience in entrepreneurship – was one of the first in Slovenia who established the company, Batagelj&Co., specialised in selling home appliances. Under his management, the company introduced innovative and at the time largely unknown vacuum technologies and within just a few years, it evolved into one of the leading names in this field. In 2000, his excellence was recognised by the Chamber of Commerce and Industry of Slovenia (GZS), which presented him with a prestigious award for exceptional economic and entrepreneurial accomplishments, while his own capital allowed him to expand into the real estate market. Between 2002 and 2009, Batagelj&Co. built a residential area in Postojna with over two hundred apartments, which were sold despite the onset of a global economic crisis.

45

The year 2010 marked a special milestone in Batagelj's career. At that time, there have been talks that the company that managed Postojna Cave and the Predjama Castle might be bought by foreigners. Batagelj wanted Slovenia's greatest pearls to remain in Slovenian hands and although financial indicators were not in favour of the purchase, he took a risk and staked all of his own assets, completing the acquisition of the company Postojnska jama d.d. (formerly Turizem Kras). Company soon achieved outstanding business results and became the most successful tourism company in Slovenia and a wider area. In 2015, Batagelj became the only entrepreneur to receive the highest award presented by GZS twice.

In ten years, Batagelj has fully renovated the Postojna Cave Park. He gave it such an image and a renown that Postojna Cave, who he admired from his earliest years as one of the greatest wonders of the world, deserves. He has always been keen on cooperating with science. Together with his wife Katja, Postojna Cave's Executive Marketing Manager, he takes credit for the fact that for the first time in history, we had the opportunity to witness the hatching of olm juveniles in the very heart of the cave. Postojna Cave also boasts a laboratory developed in collaboration with distinguished Slovenian and foreign scientists, which employs various innovative approaches, thus affording an invaluable opportunity to study the olms' development.

In 2018, he expanded his holding under Batagelj&Co. by acquiring the Certa Holding company, whose ownership structure includes the companies TIK, Hotel Cerčno with a ski resort and a 25 % stake in ETA Cerčno. After successfully conquering the

home appliance, real estate and tourism sectors, he is thus venturing into a completely new areas, such as the medical field with TIK. He has however remained highly active in the field of tourism, not only as a provider of tourism services, but also as an important co-creator. In the spirit of promoting Slovenia's outstanding, yet not widely known tourist destinations, he is working towards putting Cerkno on the global map of family travel destinations.

The two most recent ventures of Postojnska jama d. d. are the newly renovated hotel Vila Planinka in Jezersko (February 2019), recognised as a prototype of luxury boutique tourism in Slovenia, and the Secret Rooms of Hotel Jama (April 2019), the authentic rooms of a former regime communications centre.

46 ■ Owing to his significant contribution to the development of Slovenian tourism, he has received a number of awards, including the Crystal Triglav award for Person of the Year in the field of tourism as selected by the Slovenian chapter of FIJET, the World Federation of Travel Journalists and Writers, and was also nominated for the newspaper Delo's Person of the Year award in 2011. Following a comprehensive survey, Postojnska jama d.d. was proclaimed the most successful Slovenian tourism company by the Manager magazine and was also named a 'Respected Employer' twice in a row. Marjan Batagelj is most proud of his marketing and sales departments and it therefore comes as no surprise that under his management, the company became the winner and first recipient of the 2015 Marketing Excellence award presented by the Slovenian Marketing Association. Earlier this year he was named Slovenian Entrepreneur of the Year at the biggest Congress of Slovenian Entrepreneurs.

Marjan Batagelj believes that his success can be attributed to his goal-oriented mind set and a lot of hard work, and also lists emotional intelligence and empathy as the prerequisites for a good business performance. Owing to his remarkable accomplishments and firm principles, he is one of Slovenia's leading business authorities. His entrepreneurial excellence has also been recognised by his peers, who have appointed him chairman of the most prestigious Slovenian business association, the Slovenian Business Club. He is the first and the only chairman of this club, which brings together the most distinguished Slovenian entrepreneurs. He is also a member of the executive and management boards of the Tourism and Hospitality Chamber of Slovenia, a member of the Chamber of Commerce and Industry of Slovenia's Assembly and the chairman of SRIPT.

Povsod je lepo – toda kaj storiti, da bo doma najlepše?

Everywhere is Nice – But What Can Be Done To Make Home the Best?

Nika Anžiček*

V svojem prispevku bom na izkušnjah lastne študijske in poklicne poti predstavila nekaj možnih razlogov, zakaj se mladi znanstveniki odločamo za odhod v tujino ter zakaj menim, da bi jih morali že pred odhodom spodbuditi k vrnitvi.

Majhnost Slovenije in njenega raziskovalnega okolja ne omogoča, da bi imel vsak perspektivni posameznik možnost izkoristiti ves svoj potencial. Kljub mnogim odmevnim dosežkom, ki so plod truda raziskovalcev s pogosto bolj omejenimi sredstvi v primerjavi s tujimi akademiki, ne premoremo dovolj vrhunskih strokovnjakov na prav vseh področjih, ki utegnejo mlade zanimati. Izpopolnjevanje v tujini je za marsikoga tako neizogiben korak k zelenemu nivoju znanja.

Vendar pa to ni vedno poglavitni razlog za odhod. Slovenski visokošolski sistem namreč v marsičem konkurira tujini in zato denimo na dodiplomskem nivoju morda ni vedno očitno, kaj je strokovna dodana vrednost študija v tujini. Tu pa nastopijo številni drugi dejavniki. Slovensko okolje je namreč precej kulturno homogeno, nenaravnano v usmerjen razvoj slehernega posameznika glede na njegove prednosti in rigidno pri zaposlitvenih možnostih glede na smer študija. Vodilne svetovne univerze pa stremijo ne le k diverziteti svojih članov, temveč tudi k multidisciplinarnosti in miselnosti, da različnost bogati. To posledično pripomore k večji kreativnosti, optimizmu in samoiniciativi za ustvarjanje nečesa novega, tudi podjetniški žilici med raziskovalci. V kolikor lahko strokovnjakom zagotovimo primerljivo izkušnjo tudi doma, bi k vrnitvi spodbudili tiste posameznike, ki trenutno morda vidijo prevelike ovire za delo izven ustaljenih okvirov ali za prodor do stabilne raziskovalne pozicije v obstoječem sistemu. Morebitne dvome glede

zaposlitvenih možnosti bi razjasnili z bolj zgodnjim spoznavanjem ter povezovanjem delodajalcev in raziskovalcev še pred samim odhodom, saj bi konkretni načrti za dolgoročno sodelovanje nabiranje izkušenj še dodatno osmislili. Seveda pa je pri tem potrebna tudi podpora v obliki jasne gospodarske strategije države ter odpravljanje nepotrebne birokracije na račun dosežkov in objav iz tujine pri javnih razpisih za raziskovalna sredstva.

Nenazadnje pa je vrnitev lahko pogojena tudi s povsem osebnimi kriteriji. Slovenija ponuja enkratne možnosti preživljanja prostega časa v naravi in relativno varno, mirno okolje za življenje. Dobro ravnoesje delovnega in zasebnega življenja je marsikje po svetu prej izjema kot pravilo. Hiter tempo življenja, ki je pogosto povezan z željo po doseganju visokih ciljev in je že skoraj uveljavljena pot do uspeha v tujini, pusti svoje posledice tudi na delovni vnemi in produktivnosti posameznika. Te dejavnike je težko razumeti brez lastnih izkušenj, predvsem pa pretehtati prednosti in slabosti vrnitve, ki se pri vsakem posamezniku razlikujejo. Izjemnega pomena je namreč zagotavljanje podpore pri odločitvi, ali ostati v tujini ali ne. Menim, da lahko imajo pomembno vlogo pri tem prav zgodbe tistih, ki so proces vrnitve že izkusili in s katerimi se sogovorniki lahko poistovetijo.

In my talk I will use examples from my own experience of studying abroad and starting a career to present several possible reasons why young researchers make the decision to go abroad and why I believe they should be encouraged to return before even leaving.

Slovenia is small and thus its research environment cannot enable all talented individuals to reach their full potential. Despite notable achievements which arise from hard work of researchers with often more limited resources compared to academics abroad, Slovenia does not have experts covering every single area of research which may be appealing to the youth. Seeking knowledge abroad is for many hence an inevitable stepping stone to the desired level of expertise.

However, this is not always the main reason. Slovenian higher education is in many ways competitive to foreign institutions and therefore it is not always obvious what the added value in terms of content may be in doing undergraduate studies abroad. This is where other factors come into play. Slovenia is a fairly culturally homogeneous environment, not focused on targeted development of individuals based on their strengths and rigid in terms of career possibilities based on the area of study. Leading universities around the globe strive towards not just the variety of its members but also interdisciplinarity and a mentality where diversity adds value. This contributes to more creativity, optimism and drive to create something new, even an entrepreneurial spirit amongst the researchers. If we can create a similar experience for the experts at home, we may be able to attract back the individuals who perceive working outside the boundaries of the current Slovenian norms or obtaining a stable research position in the existing

system too big of a hurdle. Any possible doubts regarding career opportunities may be clarified by earlier networking of employers and researchers before their departure as making solid plans for future collaboration would put gaining experience abroad into a broader perspective. Nevertheless, this would require support in the form of a clear economic strategy of the country and scrapping of unnecessary bureaucracy related to achievements and publications from abroad when applying for research funding.

Finally, returning home can be connected to entirely personal criteria. Slovenia offers excellent options for spending spare time in nature and a relatively safe, calm environment for living. A good work-life balance is more of an exception than a rule in many places. A fast pace of living, which is often connected with ambitions to achieve high professional goals and is an almost established path to success abroad leaves its toll on enthusiasm for work and productivity of an individual. These factors are difficult to fully understand without having first-hand experience and it is especially difficult to weigh the pros and cons of returning as they are highly variable from person to person. Having support when making the decision whether to stay abroad or not is crucial. I believe that stories of those who have dealt with the process of returning and are relatable on a personal level can play a key role here.

■ ***dr. Nika Anžiček**

Po opravljeni maturi na Gimnaziji Brežice je izbrala študij po programu Natural Sciences (BA+MSci) z usmeritvijo v organsko kemijo na University of Cambridge. Med študijskimi počitnicami je nabirala izkušnje na področju farmacevtske in industrijske kemije v podjetju Krka d.d., Novo Mesto ter GSK, Stevenage v Angliji, kar jo je privedlo do odločitve, da študij nadaljuje na višji stopnji. Na omenjeni univerzi je nato vpisala doktorski študij na področju totalne sinteze redkih, visoko biološko aktivnih spojin iz narave pod mentorstvom Prof. Iana Patersona. V okviru študija je asistirala pri laboratorijskih vajah ter poučevanju študentov nižjih letnikov v majhnih skupinah, kar jo je navdušilo za predajanje znanja mlajšim generacijam. Z namenom, da bi se še bolje informirala o kariernih možnostih na voljo kemikom po zaključenem študiju, je sodelovala v programu Postgraduate Scholarship Scheme in Organic Chemistry v organizaciji podjetja Syngenta v Jealott's Hillu v Angliji, ki ji je približala področje fitofarmacije. Prelomni dogodek za njeno kariero je bila prijava na Regijski BioCamp 2016, kjer je bila razglašena za individualno zmagovalko dogodka in dobila priložnost zaposlitve podjetju Lek, d.d. Doktorat je zaključila septembra 2017 ter se kmalu za tem zaposlila kot raziskovalka v laboratorijskem razvoju procesov na področju biofarmacevtike, kjer dela še danes. Poleg študija je veliko časa posvetila treningom športne gimnastike ter vodenju društva Slovencev v Cambridgeu. Ti dve dejavnosti sta ji omogočali tako spoznavanje ljudi iz različnih kultur s skupnimi interesi ter ohranjanje stika z domovino med bivanjem v tujini. Nika je še danes aktivna članica Društva v tujini izobraženih Slovencev (VTIS) in s svojimi izkušnjami z veseljem sodeluje pri dogodkih, povezanih s študijem v tujini ter povratkom nazaj v Slovenijo

After completing the matura examinations at Gimnazija Brežice, Nika Anžiček chose to study Natural Sciences (BA+MSci) with a specialization in organic chemistry at the University of Cambridge. During summer study breaks she gained work experience in the area of pharmaceutical and process chemistry at Krka, d.d., Novo Mesto and GSK, Stevenage, England, which led her to the decision to continue with higher education. She enrolled into a PhD programme at the aforementioned university in the area of total synthesis of highly bioactive natural products under the supervision of Prof. Ian Paterson. She assisted in undergraduate laboratory practicals and small group teaching which sparked her enthusiasm for passing knowledge on to younger generations. In order to better understand the career options for chemists after completing university studies, she participated in the Postgraduate Scholarship Scheme in Organic Chemistry organized by Syngenta at Jealott's Hill in England, which gave her an insight into the field of chemistry in agriculture. A pivotal moment for her career was the application to attend the Regional BioCamp 2016, where she was selected an individual event winner and got a job opportunity at Lek, d.d. She completed her PhD in September 2017 and began working as a scientist in biopharmaceutical laboratory process development, where she still is today. Beside studying she spent a lot of time training gymnastics and leading the Slovene Society in Cambridge. These two activities enabled her to both meet people from different cultures with common interests and to keep in touch with home while living abroad. Nika still remains an active member of the Association of Slovenes Educated Abroad (VTIS) and enjoys sharing her experience at events related to studying abroad or returning back to Slovenia.

Meritokracija, vladavina prava, odprtost do sveta in ... dobre transportne povezave

Meritocracy, Rule of Law, Openness and Good Transportation Links

Ana Stanič*

Danes bom spregovorila o tem, kaj mora Slovenija zagotoviti, da bi privabila top oziroma najboljše talente, in tukaj nimam v mislih zgolj slovenskih državljanov, ki študirajo ali delajo v tujini, temveč tudi vrhunske svetovne talente.

Menim, da so meritokracija, vladavina prava in odprtost do sveta, ključne. Te tri vrednote so pomembe tudi za prihodnost Slovenije.

Meritokracija zame pomeni družben sistem, v katerem štejejo talent in trud posameznika ali posameznice.

Javno izobraževanje je v Sloveniji še zmeraj brezplačno in bi takšno tudi morale ostati, saj tako vsem zagotavlja enake izobraževalne možnosti. Vendar moramo zagotoviti tudi meritokracijo, da lahko vsakdo brez političnih povezav ali nepotizma pridobi službo in napreduje. Za majhne države, kot je Slovenija, kjer se vsi med seboj poznamo, prav meritokracija omogoča, da se spodbuja odličnost. Da pojasnim, nikakor ne trdim, da ima nekdo z univerzitetno diplomo več odlik oz. večjo vrednost, kot nekdo brez tovrstne diplome. Moj pogled na izobrazbo, odličnost in ustrezne kvalifikacije oziroma reference, je mnogo širši. Kot ključne zajema tudi delovne izkušnje, mehke veščine in etiko. Odlike niso merjene zgolj z diplomami.

Vladavina prava je pravtako pomembna, ker brez nje ni pravne varnosti, brez le-te pa je težko biti ustvarjalen, ustanoviti svoje podjetje in zagotoviti redna plačila kupcev itn. Vladavina prava pomeni, da se mora država in vsi, ki živijo v Sloveniji, ter vsa tukaj locirana podjetja, podrediti zakonom, ki so javno objavljeni, enako

veljavni za vse, in o katerih kršitvah se neodvisno odloča brez čezmernih zamud, brez pretiranih stroškov ter skladno z mednarodnimi človekovimi pravicami.

Bivšo Jugoslavijo sem zapustila zaradi iskanja znanja, meritokracije in vladavine prava. Prepotovala ter živela sem v mnogih krajih sveta. Svet vidim kot moj dom in menim, da je odprtost do sveta in odprtost do novih stvari nekaj, kar mora tudi Slovenija sprejeti. Slovenija bi morala talente sprejeti z odprtimi rokami, ne pa z nezaupanjem. Moramo spodbujati poizvedovanje, radovednost in razumevanje razlik.

Upam, da bom s tem, ko bom z vami podelila nekaj osebnih anekdot, osvetlila pomembnost tega, da uresničevanje teh treh vrednot poteka vzajemno oziroma istočasno.

- 52 ■** Nenazadnje imamo danes v globalno povezanem svetu prvič priložnost ne samo za to, da delujemo globalno, temveč, da lahko živimo in delamo lokalno. Slovenija, kot čudovita zelena dežela, je idealen kraj za življenje, v kolikor lahko zagotovimo tudi dobre transportne povezave. Država bi za to morala storiti več!

■ ***mag. Ana Stanič**

Rojena je bila v Beogradu v času SFRJ. Po zaključeni mednarodni gimnaziji v Devinu v Italiji se je na študij bančništva in prava odpravila v Avstralijo, rodno deželo svoje mame, magistrirala pa iz prava na univerzi v Cambridgu, Velika Britanija. V Sloveniji, ki je tudi rojstna domovina njenega očeta, je doslej nepretrgoma živela zgolj dve leti, in to v času, ko je delala na Ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj in v Banki Slovenije. Kot angleška odvetnica dela v Londonu več kot dvajset let na področju evropskega, mednarodnega in energetskega prava. Svetuje številnim državam, podjetjem in mednarodnim inštitucijam v zadevah mejnih sporov, koncesijskih pogodb, velikih infrastrukturnih projektov, mednarodnih komercialnih in investicijskih arbitraž ter v sporih pred Sodiščem EU. Slovenijo redno obiskuje in pogosto svetuje slovenskim podjetjem in inštitucijam. Je državljanka Avstralije, Velike Britanije in Slovenije, po maminih prednikih pa je tudi Dalmatinka. V prostem času rada bere, hodi v hribe, dela yogo in izdeluje keramiko.

Pozitivna mentaliteta in stimulativno delovno okolje

Positive Attitude and Stimulating Work Environment

Nina Leskovec*

Na svoji akademski poti sem preizkusila slovenski, avstrijski, švicarski in ameriški izobraževalni sistem. Imela sem priložnost izkusiti delovni okolji v Silicijevi dolini in v domači Sloveniji. Zakaj Silicijeva dolina ni nastala v Sloveniji in kako poustvariti stimulativno delovno okolje tudi pri nas ter zakaj sem se sama odločila, da se kljub priložnostim v Silicijevi dolini vrnem domov? Na ta vprašanja bom skozi svojo zgodbo odgovarjala v prispevku.

Trdno verjamem, da je ključ uspešnega ekosistema v funkcionalnem in povezanem trikotniku: izobraževalni sistem – gospodarstvo – država, ključ do zadovoljnega posameznika pa pravo ravnovesje med delom, ki ga izpolnjuje in zasebnim življenjem. Slednje je po mojem mnenju v Sloveniji veliko lažje obvladljivo, kot v ZDA. Delovne pogoje, ekipo in projekte, na katerih delamo, pa si lahko ustvarimo in oblikujemo sami na način, da so zanimiva, izzivov polna in nas izpopolnjujejo tudi v Sloveniji.

Skozi svojo zgodbo, ki me je vodila iz Idrije, čez ocean v ZDA in nazaj v Ljubljano bom predstavila ideje, ki bi po mojem mnenju prinesle pozitivne spremembe na stimulativno okolje v Sloveniji in tako spodbudile več v tujini živečih Slovencev, da se vrnejo nazaj v domovino. Predstavila bom tudi, kako sem si v Sloveniji sama ustvarila stimulativno okolje in poskrbela, da lahko živim v Ljubljani, hkrati pa delam na zanimivih mednarodnih projektih.

Na koncu bom predstavila še Ameriško slovensko izobraževalno fundacijo (ASEF). Naša misija je spodbujanje kroženja znanja med Slovenci doma in po svetu. V mreži ASEF je že preko 40 slovenskih profesorjev po vsem svetu, glavna dejavnost

pa so 10-tedenske raziskovalne izmenjave na najboljših svetovnih univerzah, kot so Stanford, Princeton, Harvard, Berkeley, UCSF in druge. V zadnjih 5 letih smo omogočili raziskovalne obiske že okrog 80 najboljšim slovenskim študentom. Omogočamo tudi 10-tedenske raziskovalne izmenjave za potomce slovenskih izseljencev, da pridejo na obisk v domovino njihovih prednikov - Slovenijo.

I've had a chance to experience four different education systems throughout my academic career: Slovenian, Austrian, Swiss and American. I've experienced work environments in the Silicon Valley as well as at home in Slovenia. Why did Silicon Valley phenomenon not happen in Slovenia, how to recreate such stimulating environment in Slovenia and why have I decided to come back home despite many exciting opportunities in the Silicon Valley? In my talk I'll be answering these questions based on my experience.

54 ■

I believe the key to a successful ecosystem is collaborative and well-connected triangle: education system – industry – government. But the key to individual satisfaction is balancing fulfilling work and personal life. The quality of personal life in Slovenia is in my opinion much higher compared to the one in the US. On the other hand, fulfilling and stimulating work environment is something that you can create yourself anywhere in the world – by working on the right projects with the right team.

My journey led me from hometown Idrija, Slovenia over the ocean to Stanford and San Francisco in the US and back home to Ljubljana, Slovenia. In my talk I'll present the ideas which I think would contribute to positive changes in creating a more stimulating work environment in Slovenia and encourage more Slovenians living abroad to return home. I'll also talk about how I created exciting and stimulating work environment in Ljubljana for myself, such that I can be based here and get the most out of what Slovenia has to offer, but at the same time work on exciting international projects.

At the end I'll present the American Slovenian Education Foundation (ASEF). Our mission is to promote collaboration and exchange among Slovenians at home and abroad. In the ASEF network we have over 40 Slovenian professors located at top universities all over the world, such as at Stanford, Princeton, Harvard, Berkeley, UCSF and others. In the last 5 years we've enabled research visits to over 80 students from Slovenia. We also offer 10-week research visits for students of Slovenian origin living abroad to come work and study in Slovenia.

■ * mag. Nina Leskovec (roj. Troha)

Je svetovalka za podatkovno analitiko na področju financ v podjetju ComCom in direktorica Inštituta ASEF. Nina je diplomirala na področju Finančne matematike na Univerzi v Ljubljani. Tekom dodiplomskega študija je prav tako na področju finančne matematike opravila Erasmus izmenjavo na tehniški univerzi na Dunaju (Technische Universität Wien). Magistrirala je iz Kvantitativnih financ na ETH Zürich / University of Zürich. Za tem je leto dni delovala kot raziskovalka na Univerzi Stanford v Kaliforniji v ZDA, kjer je raziskovala modele strojnega učenja za napovedovanje in obvladovanje donosa in tveganja potrošniških posojil.

Po končanem študiju se je zaposlila v podjetju Colchis Capital Management v San Franciscu, ki se ukvarja z upravljanjem premoženja in vlaganjem v spletna posojila. Po treh letih študija in dela v Kaliforniji se je odločila za vrnitev nazaj v Slovenijo. Zaposlila se je v podjetju ComCom, kjer dela kot svetovalka za podatkovno znanost in analitiko v financah.

Poleg profesionalne poti na področju financ pa je Nina aktivna tudi v Ameriško slovenski izobraževalni fundaciji (ASEF), kjer je direktorica slovenske veje te organizacije. Misija ASEF je spodbujanje kroženja znanja med Slovenci doma in po svetu. Glavna dejavnost ASEFa so 10-tedenske raziskovalne izmenjave – slovenski študentje obiskujejo slovenske profesorje v tujini (trenutno jih je v ASEF mreži preko 40) na univerzah, kot so Stanford, Princeton, UC Berkeley, UCSF in druge, potomci slovenskih izseljencev pa prihajajo na raziskovalne obiske v Slovenijo.

Is a Financial Data Analytics consultant at ComCom and the director of Institute ASEF. Nina completed her undergraduate studies in Financial Mathematics at University of Ljubljana, Slovenia. During her undergraduate program, she attended Erasmus student exchange program at Vienna University of Technology. Nina received her masters degree in Quantitative finance at ETH Zürich / University of Zürich, Switzerland. After that Nina worked as a researcher at Stanford University in California, USA, where she developed machine learning models for risk and return prediction for consumer loans.

After her studies, Nina joined Colchis Capital Management, a hedge fund with HQ in San Francisco, specialized in investing in online loans. After spending three years studying and working in California, she decided to return back to her homeland – Slovenia. She now works as a consultant for data science and analytics in finance at ComCom, Slovenia.

Aside from her professional career in finance, Nina has been also active in the the American Slovenian Education Foundation (ASEF), where she is the director of the Slovenian branch of this organisation. The mission of the ASEF is promoting collaboration and exchange among Slovenian scholars abroad and in Slovenia. Currently, the main activity of ASEF are scholarships for Slovenian students to visit Slovenian professors at universities abroad (currently there are above 40 professors in the network) at Stanford, Princeton, UC Berkeley, UCSF etc. for a 10-week research visit, and for students of Slovenian origin living abroad to visit Slovenia.

Akadske dvoživke: preskakovanje mej med Slovenijo in tujino

Academic Amphibians: Hopping Over Borders between Slovenian and International Context

56

Hana Hawlina*

V prispevku bom delila svoje izkušnje z večletnim kroženjem med Slovenijo in tujino – katere so prednosti mednarodnega prostora, katere so prednosti Slovenije, in kako lahko povezujemo oba konteksta skozi strokovna sodelovanja. Predstavila bom nekaj primerov dobrih praks s področja psihologije in nevroznanosti ter idej, kako spodbujati pretok znanja in virov med lokalnimi in tujimi institucijami. Obenem bom govorila tudi o ovirah pri vračanju v Slovenijo – včasih bi pobegli možgani radi prišli domov, pa naletijo na mnoga zaprta vrata, od težav s priznavanjem v tujini opravljenih obveznosti do raznoraznih strukturnih omejitev in nezaupanja do “prišlekov”. Poleg tega položaj razpetosti med več državami ni zgolj privilegij, temveč tudi breme, zato bom spregovorila o psiholoških učinkih razsejenosti in izzivih ohranjanja ravnotežja med življenjem v Sloveniji in tujini.

In this contribution, I will share my experience of years of migrating between Slovenia and other European countries (Switzerland, UK, Norway). I will discuss the advantages of both the international context and Slovenia, as well as how to establish connections between the two through professional collaborations. I will aim to showcase a few examples of fruitful partnerships in the fields of psychology and neuroscience, as well as ideas about how to cultivate the flows of knowledge and resources between local and foreign institutions. On the other hand, the issues and barriers of returning to Slovenia should also be addressed – sometimes the people who represent part of the brain drain phenomenon wish to return home, but encounter many closed doors: from the issues surrounding the

validation of international degrees, to various structural barriers and feelings of mistrust towards the “people from the outside”. Furthermore, the position of living between different countries is not only a privilege, but can be quite onerous, which is why I will touch upon the psychological ramifications of displacement and the challenges of balancing the life in Slovenia and abroad.

■ * dr. Hana Hawlina

Je doktorska asistentka na Univerzi v Neuchâtelu v Švici. Na področju sociokulturne psihologije preučuje mehanizme predstavljanja prihodnosti ter na kakšen način naše predstave o prihodnosti usmerjajo družbeni razvoj. Predava politično psihologijo in nevroznanost ter metodologijo psihološkega raziskovanja.

Njena celotna akademska pot je razpeta med Slovenijo in tujino. Po zaključeni mednarodni maturi na Gimnaziji Bežigrad se je kljub ponudbam tujih univerz odločila vpisati psihologijo na Univerzi v Ljubljani. Del dodiplomskega študija je opravila na Univerzi v Bergnu in absolventsko leto posvetila praksi v laboratoriju za socialno nevroznanost na City University London in delu v laboratoriju za kognitivno nevroznanost pod vodstvom prof. Grege Repovša. Za magisterij se je vrnila v Anglijo na The London School of Economics and Political Science (LSE), program MSc in Social and Cultural Psychology. Ob študiju je ustanovila in postala prva predsednica LSESU Psychology Society ter sodelovala pri različnih raziskovalnih projektih. Za najboljši uspeh v programu je prejela Nagrado Hilde Himmelweit. Po magisteriju je prevzela vodstvo sekcije za izobraževanje javnosti Slovenskega društva za nevroznanost SiNAPSA, kar je vključevalo organizacijo Tedna možganov – ene največjih znanstvenih prireditev v Sloveniji. Obenem je ohranjala raziskovalna sodelovanja s profesorji z LSE, ki so med drugim vodila v povabilo za delo kot doktorska asistentka v Švici. Od selitve v Neuchâtel je Hana objavila več strokovnih člankov in poglavij ter postala so-urednica Palgrave Encyclopedia of the Possible. Obenem aktivno ohranja stik s Slovenijo kot kolumnistka za Dnevnik, strokovna sodelovka na Frekvenci X (RTV) in skozi povezovanje z znanstvenimi in nevladnimi organizacijami.

**Ponudimo dobre raziskovalne pogoje,
dobre plače in možnost za razvoj in tako
pridobimo slovenske strokovnjake iz tujine**

**We Shall Offer Good Research Conditions,
Good Wages and Opportunities for
Development and Thus Attracts
Slovenian Experts from Abroad**

58

Gorazd Čibej*

a) Osebni pogled: zakaj tujina

Začel bom z lastno izkušnjo: po pridobljeni diplomi na Pravni fakulteti v Ljubljani leta 2000 sem iskal možnosti dodatne izobrazbe v tujini. Prijavil sem se na več tujih evropskih univerz, kar na 6, in bil tudi na vse sprejet. Na koncu sem se odločil za Lund University na Švedskem, kjer so ponujali edinstven magistrski program Master of European Affairs, ki je vključeval tako znanja iz prava kot iz političnih ved in ekonomije, pri čemer sem izbral poudarek na evropskem pravu (LL.M). Možnosti za študij v tujini je danes na pretek, za številne pa je prestižnega pomena, če imajo v svojih vrstah študente iz številnih držav (evropskih in ostalih). Zato imamo morda Slovenci, glede na to, da prihajamo iz majhne države in je zato posledično tudi manj prijav, določeno prednost v primerjavi z večjimi, manj »ek-sotičnimi« državami.

Mešanica kultur in načina dela institucij, iz katerih prihajajo študentje, spodbuja razmišljanje izven okvirjev, razumevanje in krepitev tolerantnosti do drugačnih kultur, običajev in družbenih vzorcev. Obenem pa ponuja pogled na domovino z razdalje, kar omogoča neposredno primerjavo slovenskega okolja s tujim.

Zakaj izpostavljam vse naštetu? Ker izkušnje s študijem, delovnimi praksami, z delom v tujini človeka obogatijo, mu dajo nova znanja, znanstva in širino. Slovenija mora biti vsekakor zainteresirana, da svoje ljudi, strokovnjake, pridobi za delo in sodelovanje v domovini. To pa lahko stori le tako, da jim ponudi primerno mesto in pogoje za to, da se razvijajo in prispevajo družbi.

b) Kako privabiti slovenske strokovnjake iz tujine

1 - S krepitvijo povezovanja izobraževalnega sistema s tujimi univerzami in z domačim gospodarstvom

Prvi izziv, ki ga vidim, je vzpostavitev izobraževalnega sistema, ki je usmerjen in si prizadeva za povezovanje s tujimi univerzami in profesorji, pri tem pa poskuša vzpostaviti pristno vez med domačimi in tujimi univerzami v okviru sodelovanja na posameznih projektih, izmenjavah in pri drugih oblikah skupnega delovanja. Država in akademski prostor bi morala bolj stremeti k temu, da študenti in raziskovalci po končanem študiju, tudi če se v Slovenijo ne vrnejo za vedno, vzdržujejo stik tako na akademski kot poslovni ravni. Zato je treba razmišljati tudi o tesnejših partnerstvih med podjetji in izobraževalnimi središči, saj se prelivanje znanja, izkušenj in rešitev na ta način lahko učinkoviteje uresničuje.

2 - Z več sredstvi za raziskave in razvoj

Slovenija je primerjalno gledano po javnih sredstvih, ki jih država namenja za raziskave in razvoj, pod povprečjem EU. Po podatkih o virih financiranja so namreč bruto domači izdatki za raziskave in razvoj v letu 2015 dosegali 0,44 % državnih virov, medtem ko je bilo povprečje v EU v istem letu 0,64 % državnih virov. Krepitev resursov za raziskave in razvoj ima za posledico več rešitev z visoko dodano vrednostjo, kar krepi odpornost gospodarstva na gospodarske šoke in ohlajanja na izvoznih trgih, ki so nosilni steber slovenske gospodarske rasti. Po drugi strani pa je povečevanje sredstev za raziskave in razvoj tudi instrument za privabljanje domačih strokovnjakov v domovino. Naloga in odgovornost države je, da z dodatno ojačitvijo platforme za raziskave in strokovnjakom sporoča, da resno računa nanje in jih je pripravljena sprejeti ter jim omogočiti potrebno infrastrukturo za njihovo poklicno uresničevanje in delo.

V Sloveniji naj zato dobi svoje mesto dodaten razmislek o dodatnih spodbudah, štipendijah, programih ministrstva, pristojnega za šolstvo in znanost, za razvoj in zagon sodobnih laboratorijev. Prav tako bi morali uvesti izobraževalne programe, ki omogočajo kombinacijo dela v raziskovalnih ustanovah in poslovni sferi, saj takšni sodelovanja dokazano prinašajo učinke prelivanja (spill-over učinki), od česar profitirata oba svetova.

3 - Z izboljševanjem pogojev za delo in plačilo v Sloveniji

V sklopu razmišljanja o tem, kako privabiti slovenske talente iz tujine, se ne morem izogniti vidiku pogojev za delo v Sloveniji. Splošna in pogosto omenjana ugotovitev, da Slovenija ponuja ugodno razmerje med delom in prostim časom, za naslovitev izziva, kako privabiti v Slovenijo, ne more zadoščati. Vemo namreč, da je v nekaterih pogledih v Sloveniji delo še vedno preveč obremenjeno. In finančni vidik, četudi ni edini, ki nagovarja posameznika pri iskanju dela in prostora za življenje in ustvarjanje, je morda bolj pomemben, kot se zdi na prvi pogled. Podjetja in organizacije bi morale imeti več svobode pri odločanju o tem, kako bodo nagradila

zaposlene, ne da bi bilo davčno breme za delavca (in podjetja) ob tem previsoko. Dejstvo je, da je plačilo pomemben vidik stimulacije zaposlenih.

Razbremenitev plačila za delo bi zato morala biti ena od prioritet politike, če želi nagovarjati in domov privabiti slovenske strokovnjake, razvojne in druge, ter izkoristiti njihove strokovne in človeške potenciale, lahko koristijo domovini.

■ ***mag. Gorazd Čibej**

Je direktor Agencije za varovalni nadzor od januarja 2018. Leta 2000 je z očno »cum laude« diplomiral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Je magister evropskega prava, magistrski naziv (LL.M) je leta 2001 pridobil na Univerzi Lund na Švedskem. Kot univerzitetni diplomirani pravnik je opravil prakso na Višjem sodišču v Ljubljani. Ima opravljen pravniški državni izpit. Po opravljenem pravniškem državnem izpitu se je zaposlil na Ministrstvu za okolje in prostor, sprva v Direktoratu za okolje, nato v kabinetu ministra za okolje in prostor. Med letoma 2007 in 2008 je kot zunanji sodelavec Ministrstva za okolje in prostor sodeloval pri projektu slovenskega predsedovanja Evropski uniji.

Na Agenciji za varovalni nadzor se je zaposlil leta 2006, kjer je opravljal najzahtevnejše pravne naloge. Leta 2015 je prejel šestletni mandat Državnega zbora Republike Slovenije za člana Strokovnega sveta Agencije za varovalni nadzor. Od novembra 2017 je tudi predsednik Strokovnega sveta Agencije za varovalni nadzor. Kot direktor je član Usmerjevalnega nadzorniškega odbora in član odbora nadzornikov EIOPA. Prav tako je bil v okviru EIOPA-e imenovan za nadomestnega člana medijskega odbora. Od leta 2016 opravlja tudi funkcijo člana nadzornega sveta Kontrole zračnega prometa Slovenije, d.o.o.

Od leta 2000 se je aktivno udeleževal seminarjev in izobraževanj na področju mediacije, menedžmenta ter političnih in ekonomskih ved. Leta 2009 je opravil izpit za mediatorja in bil leta 2010 tudi imenovan za mentorja pri alternativnem reševanju sporov. Izobraževanja iz pogajanj in mediacije je nadaljeval tudi na Central European University, kjer je pridobil diplomu mediatorja pod okriljem Cardozo School of Law, priznано s strani ameriške odvetniške zbornice, v letu 2016 pa je končal certificirani program mednarodnih poslovnih pogajanj na Mitchell Hamline University (ZDA). V letu 2017 se je dodatno izobraževal iz področja korporativnega upravljanja na Univerzi Harvard

Kam in kako po diplomi – moja pot

My Path

Žiga Gosar*

Slovenija ima dobro razvit izobraževalni sistem. Rezultati se kažejo v številni motivirani in visoko kvalificirani delovni sili, kar pa na žalost opazijo številni tujci in redki domači podjetniki.

Na fakultetah profesorji promovirajo samo velika podjetja tujih lastnikov, zato smo po končanem študiju nagnjeni k iskanju zaposlitev v velikih podjetjih za nizke plače. V teh podjetjih so načini dela že ustaljeni. To pomeni, da se v primeru zaposlitve samo še utiriš v njihov sistem in slediš navodilom nadrejenih. S takim načinom dela pa se uniči posameznikova kreativnost. Na koncu se sprašujemo, čemu smo toliko časa študirali, če pa od vsega znanja in opravljenih izpitov za opravljanje svojega dela potrebujemo le desetino naučenega.

V srednje velikih in malih podjetjih, katerih večina lastnikov so domači podjetniki so plačila boljša, vendar so tudi pričakovanja nadrejenih do zaposlenega veliko višja. Zaposleni morajo biti fleksibilni, iznajdljivi ter hitri in učinkoviti pri svojem delu. Le redki imajo to srečo, da se zaposlijo v srednje velikih podjetjih z družinsko tradicijo.

Vsako podjetje želi ob zaposliti osebo, ki je ravno končala študij in ima več delovnih izkušenj od njegove starosti. Prav zato se mladi znajdejo na razpotju. Ali gredo v tujino ali bodo doma brezposelni ali pa si poiščejo razpis in opravljajo podiplomski študij. Trenutno se jih večina odloči za iskanje zaposlitve v tujini, čemur pa pravimo "beg možganov". Za to situacijo smo krivi sami, saj niti ne damo možnosti mladim željnih sprememb, da bi se dokazali.

Podjetje z vizijo in ustanovitvijo novega zanj neznanega oddelka in zaposlitvijo mladega in ambicioznega kadra prevzema veliko tveganje. Predvsem zato, ker se srečuje z novostmi in številnimi neznankami. Pot do uspeha je težka. Skupaj morata tako podjetje kot ambiciozen mlad kader najti skupno pot. Saj veste, v podjetju se naleti na veliko ovir, saj je zaradi tradicionalnega razmišljanja veliko stvari nemogočih. Mlad in ambiciozen kader pa pri svojem delu kljub oviram te preskoči ali se jim spretno izogne. Rezultat se pokaže v roku 2-3 let po izvedenem projektu.

Tudi sam sem se po končani diplomii znašel v povsem enaki situaciji. Ali sem brezposeln ali sprejemem delo za malo višje plačilo od čistilke ali pa se zaposlim kot mladi raziskovalec iz gospodarstva. Odločil sem se za tretjo opcijo. Zaposlili so me v družinskem podjetju ELVEZ, ki se ukvarja s proizvodno kabelske konfekcije in brizganja plastičnih mas. Z mojim sodelovanjem sedaj tudi z vakuumsko metalizacijo.

62 ■ V času podiplomskega študija sem tako opravljal kar »dve« službi. Prvo je bilo redno delo v podjetju, drugo pa opravljanje študijskih obveznosti. Glede na lastno motivacijo in pripravljenost do dela so vse aktivnosti tekale po planu in brez problemov. Podiplomski študij sem tako zaključil v zastavljenem roku 3 let. V podjetju v katerem sem zaposlen sem v času študija prejemal neizmerno podporo za kreiranje in ustvarjanje. Po uspešno zaključenem projektu mladega raziskovalca iz gospodarstva sem se odločil za pomoči podjetju, saj se je pokazalo, da je proces uporabe plazme »black box« in ni poznano in obvladovano. Zato sem se vpisal na podiplomski študij Mednarodne podiplomske šole Jožefa Stefana. Z raziskovanjem smo prišli do obvladovanja vakuumске plazemske polimerizacije in tako skrajšali čas obdelave za 43%.

Kot vodja oddelka raziskave in razvoj tako predstavljam vezni člen med industrijo ter raziskovalnimi in izobraževalnimi inštitucijami.

Zagnali projekt štipendiranja mladih predvsem zato, da v naše podjetje privabimo mlad enako misleč in ambiciozen kader. Samo štipendiranje v tem modernem času ni dovolj, zato naše štipendiste redno pošiljamo tudi na študij v tujino. Naš bodoči kader tako ceni angažiranost in odprtost podjetja za opravljanje študija v tujini. Le tako lahko poskrbimo za zadostitev želj bodočega kadra in si prav tako zagotovimo konstantno zaposlovanje mladega, izobraženega in pripadnega tehničnega kadra.

V podjetju imamo prav tako šolo vitkih procesov, skozi katerega usposabljam in izobražujemo vse novo zaposlene. Pri izvajanju projektnih aktivnosti tako vidijo, da so predmeti, katere so imeli na fakultetah resnično pomembni, saj se naučijo povezovati teorijo s prakso.

V času moje zaposlitve, smo razvili že številne novosti kot so detekcija napak z nevronskimi mrežami (2011), toplotni senzor (2014), strojni vid za detekcijo napak na površinah visokega sijaja (2016) za katerega smo prejeli tudi Rektorjevo nagrado za najinovacijo (2017), ReconCell - univerzalno montažno robotsko s katero lahko sestavimo v eni celici različne vrste avtomobilskih žarometov (2019), optimizacijo plazemskih parametrov s katerimi smo skrajšali proizvodni čas za 43% (2018)...

Imamo pa še veliko načrtov in izzivov pri implementaciji novosti v proizvodne procese.

■ ***dr. Žiga Gosar**

After completing his undergraduate studies in 2010 on Faculty for Mechanical Engineering, University of Ljubljana, he applied for postgraduate studies, where in September 2014 he received a doctorate from the field of nonlinear mechanics of structures, stability, temperature switches. In September 2014 he decided to continue his postgraduate studies for his 2nd PhD on Jožef Stefan International Postgraduate School, where he is studying Plasma polymerisation.

During his undergraduate studies, he gained his work experience in laboratories at the Faculty of Mechanical Engineering in the field of design, laser technology, project work and experiment design. For his innovation, he received a prize on a public call for the sustainable development of the company. He developed a fitness machine for m. tibialis anterior.

During his postgraduate studies, he was employed as a young researcher for industry, where he had the role of implementing new technology of high vacuum metalization into the company. In addition, his task was to set up a system, educate (co)workers, and set up a process to meet quality standards. He is currently head of R&D and leader of two international projects. The projects were obtained by applying for international calls for HORIZON 2020 and ARRS. The projects are focused on the factories of the future and optimization of production processes.

Dr. Gosar is also a sportsman. In sports he achieved a lot of great results. He was state champion in swimming, triathlon and he was 2nd in World Championship 2011 in fitness and bodybuilding in International Natural Bodybuilding Association (INBA).

He works in the automotive industry, and is familiar with standards ISO 9001, IATF 16949, MSA, SPC, FMEA, PPAP and APQP. He is also an internal process auditor for the VDA 6.3 and is specialized in applying lean methods (5S, Poke-Yoke, Normative, VSM, ABC, Project leading....) into production processes.

Primerjava med študijem v Sloveniji in svetu

Comparison: Studies in Slovenia and Abroad

dr. Dejan Valentinčič*Sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu*

Je pravnik in sociolog, zaposlen kot sekretar na Uradu vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Poleg tega kot docent za ustavno pravo in človekove pravice predava na Fakulteti za državne in evropske študije in kot docent za politologijo na Fakulteti za uporabne družbene študije ter vodi raziskovalno skupino na Inštitutu ASEF za izobraževanje in raziskovanje. V preteklih letih je preko različnih projektov predaval in raziskoval na Harvard University - Center for European Studies, Santa Clara University, Cleveland State University, vse ZDA ter na Pontificia Universidad Catolica Argentina v Buenos Airesu. Intenzivno je raziskoval slovenske izseljenške skupnosti v ZDA, Kanadi, Argentini, Avstraliji ter več evropskih državah, vse slovenske zamejske skupnosti in različne manjšinske skupnosti v Sloveniji. Bil je tudi stažist v Evropskem parlamentu, aktiven je v več nevladnih organizacijah ter redno sodeluje z več mediji v Sloveniji, zamejstvu in izseljenstvu. Je avtor znanstvene monografije *Slovenci v Reziji? Pravni položaj in dejansko življenje slovenske jezikovne manjšine* (ki je izšla tudi v angleščini pod naslovom *Resia: A Valley and its People between Slovenian, Italian and its own Identity: The Legal Status and Actual State*), soavtor še treh knjig ter avtor številnih znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov.

Doktorski študij v deželi tam spodaj

Doing a PhD in a Land Down Under

68

Jerneja Svetičič*

O Avstraliji pogosto mislimo kot o deželi priložnosti, čeprav se je moja selitev leta 2007 odvila tako hitro in nepričakovano, da sem v 'deželi tam spodaj' pristala brez izoblikovanih pričakovanj. Z delovanjem univerz sem se pobliže spoznala najprej skozi zaposlitev na raziskovalnem inštitutu, šele kasneje pa tudi kot doktorska študentka. V Sloveniji sem opravila diplomski in magistrski študij psihologije, sedaj pa na Griffith University zaključujem doktorat iz kriminologije.

Izobraževalni sistem v Avstraliji je velik posel, ki se generira z visoki šolninami. To neizbežno vodi v precejšnjo tekmovalnost med univerzami, ki se rangirajo glede na pokazatelje odličnosti, med katerimi so v ospredju raziskovalne objave. Zanimivo je, da v primerjavi z diplomskim študijem, ki študent običajno pahne v večletni dolg, je doktorski študij brezplačen za avstralske rezidente in državljane. V povprečju traja doktorski študij 3 leta (polni delovni čas) ali 6 let (polovični). Vpis je možen kadarkoli skozi šolsko leto, vpis je pogojen najprej z identifikacijo supervizorja in nato oblikovanjem teme, katero mora potrditi univerzitetni odbor.

Velika večina doktorskih študijev je izključno raziskovalno naravnanih, kar pomeni, da se v tem času ne udeležujemo predavanj ali opravljamo izpitov. Edini kriterij za napredovanje je doseganje nekaterih pomembnejših mejnikov – kot na primer po enem letu od vpisa se opravlja "potrditev" pred komisijo, kjer doktorski kandidat predstavi ozadje doktorske naloge, raziskovalna vprašanja, in metodologijo. Temu sledijo letna poročila, redne supervizije z mentorji, in ob koncu oddaja doktorske naloge. Pogoji za oddajo je vsaj ena objavljena publikacija. V zadnjih letih se vedno več študentov odloča za t.i. 'doktorat preko publikacij', kjer že skozi potek

kandidature objavljajo članke, ki nato tvorijo posamezna poglavja v tezi. Ob koncu doktorata ni ustnega zagovora pred komisijo; komunikacija z revizorji se odvija preko emaila. Email je tudi prenašalec dobre novice ob samem zaključku, nekaj mesecev kasneje pa sledi uradna

Samo vzdušje doktorskega študija je zelo prijetno in zaznamovano z močno povezanostjo med študenti, obilico spremljajočih dogodkov, kot so npr. nekajdnevni kampi intenzivnega pisanja, dodatna izobraževanja in konference namenjene izključno doktorskim študentom, ter druženja izven univerze. Ogromno je priložnosti za sodelovanje z industrijo, in pogosto so doktorski študenti vzporedno zaposleni na kateri od organizacij znotraj področja študija. Pričakuje se tudi, da bodo med študijem poučevali na univerzi kot asistenti in sodelovali pri raziskovalnih projektih. Na ta način se zagotovi, da bodo po pridobitvi doktorskega naziva imeli že nekaj praktičnih izkušenj delovanja v akademskem svetu.

Odnosi s profesorji so sproščeni in temeljijo na medsebojnem spoštovanju, vendar se neprestano poudarja, da je student 'šef' – sam diktira rednost srečanj s supervizorji in nosi odgovornost za pravočasno zadostitev potrebnim kriterijem za napredovanje. Ta fleksibilnost ima mnogo prednosti, in omogoča delo od doma in žongliranje z dodatnimi službenimi in družinskimi obveznostmi.

■ ***mag. Jerneja Svetičič**

Po opravljenem diplomskem in magistrskem studiju psihologije na Filozofski Fakulteti v Ljubljani preselila v Brisbane, Avstralijo leta 2007. Tam je do leta 2012 delala kot raziskovalka na Australian Institute for Suicide Research and Prevention na Griffith Univerzi. Njeno delo je bilo usmerjeno predvsem na epidemiološke raziskave samomorov v različnih marginaliziranih populacijah, kot so na primer ljudje v stiku z kriminalnim sistemom, brezdomci in avstralski Aborigini. Veliko je delovala tudi v smeri izboljševanja kvalitete podatkov o prevalencah raznih oblik samomornega vedenja.

Od leta 2014 opravlja doktorat (s polovičnim delovnim časom) na Griffith Univerzi, kjer raziskuje kontakte med policijo in osebami z duševnimi motnjami. Osrednje raziskovalno vprašanje njenega dela je kako policisti doživljajo vlogo, ki jo opravljajo pri odzivanju na klice za pomoč, ki vključujejo osebe v duševni stiski. Zaposlena je na Queensland Health (Ministrstvo za zdravje zvezne države Queensland), kjer deluje kot raziskovalka s področja duševnega zdravja. Trenutno evalvira strategijo za preprečevanja samomora v regiji Gold Coast, ki temelji na principih 'Zero Suicide in Healthcare'.

Jerneja je aktivna članica slovenske skupnosti v Avstraliji. Med letoma 2015 and 2018 je bila predsednica Društva za slovenski jezik in kulturo Queensland, kjer je trenutno podpredsednica, in urednica dvojezične revije Koklja za Slovence v Avstraliji. Jerneja je tudi članica Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu.

Študij na Oxfordu kot primer dobre prakse

Studies at Oxford as an Example of Good Practice

70

Petra Weingerl*

Univerza v Oxfordu je najstarejša univerza v angleško govorečem svetu. Svoj razcvet je doživela po letu 1167, ko je angleški kralj Henrik II Angležem prepovedal, da bi obiskovali Univerzo v Parizu. Študij na Oxfordu ni reprezentativen za Veliko Britanijo, saj je v marsičem poseben tudi v primerjavi z drugimi britanskimi univerzami. Razlika, ki se najpogosteje omenja, je delovanje skozi sistem kolidžev. Tak sistem pozna tudi Univerza v Cambridgu, ki so jo leta 1209 ustanovili akademiki, ki so »prebežali« iz Oxforda zaradi nesoglasij z lokalnim prebivalstvom.

Vsi študenti v Oxfordu so člani tako enega izmed 38 kolidžev kot tudi določene fakultete oziroma oddelka. Kolidži za svoje člane predstavljajo socialno in profesionalno celico, saj jim zagotavljajo namestitev, prehrano, družabne in strokovne aktivnosti, knjižnice itd, hkrati pa se večina poučevanja na dodiplomski ravni in velik del na podiplomski ravni opravi v kolidžih v obliki tutorskih ur. Študenti poslušajo večino predavanj na ravni fakultet oziroma oddelkov, tutorske ure pa jim zagotavljajo kolidži. Tutorske ure oziroma *tutorials* so srečanja profesorjev z majhnim številom študentov, najpogosteje z dvema ali tremi, ki so namenjena predelovanju študijske snovi. Študenti se na tutorske ure vnaprej pripravijo in v ta namen oddajo tudi pisne izdelke. Tako se na samih srečanjih ne razglablja o osnovah iz učbenikov, temveč se poglobljeno analizira odprta vprašanja na določenih področjih. To seveda pomeni, da morajo biti tudi predavatelji dobro pripravljeni na ta srečanja. Hkrati to pomeni tudi, da je potrebno veliko kakovostnega pedagoškega kadra, ki poučuje študente v tutorskem sistemu.

Prav število pedagoškega kadra, sistem izvajanja pedagoškega procesa in majhno število študentov v skupinah so ključne razlike v primerjavi s slovenskim študijskim

sistemom. Po vrnitvi v Slovenijo ugotavljam, da je veliko prostora za izboljšave prav v načinu podajanja snovi študentom. Še vedno je veliko *ex cathedra* predavanj, na katerih se podaja snov, o kateri si študenti sicer lahko preberejo v učbenikih. Sistem poučevanja v Oxfordu lahko predstavlja dobro prakso glede spodbujanja h kreativnemu, kritičnemu in analitičnemu razmišljanju študentov.

Na ravni podiplomskega študija so poleg razlik v izvajanju pedagoškega procesa pomembne razlike tudi v zvezi z izvajanjem doktorskega študija. Do razlik prihaja že v fazi vpisovanja doktorskih kandidatov. Oxford za vpis zahteva odlično pripravljen raziskovalni načrt, mesto pa ponudi le tistim študentom, ki jim lahko zagotovi tudi kakovostno mentorstvo. Napredek študenta se redno spremlja, tako na ravni kolidža kot tudi na ravni fakultete oziroma oddelka - skozi pisanje poročil, skozi redne sestanke s tutorji in vodstvom kolidža ipd. Zaradi rednega spremljanja napredka študentov se lahko dokaj hitro odkrije, da nekdo ne napreduje skladno s pričakovanji, in se tudi ukrepa. Na ravni kolidžev in na univerzitetni ravni so študentom na voljo razne oblike pomoči in svetovanja.

Čeprav je zaradi tega včasih tudi kritiziran, pa je Oxford primer dobre prakse tudi glede ustvarjanja občutka pripadnosti instituciji. Akademsko okolje za svoj razcvet potrebuje predano akademsko skupnost z jasno vizijo. V okviru predavanja bodo predstavljene tako dobre prakse s področja poučevanja in raziskovanja, kot tudi drugi vidiki študija, dela in življenja v Oxfordu, zaradi katerih je ta univerza primer dobrih praks.

■ ***dr. Petra Weingerl**

Je univerzitetna diplomirana pravnica in ekonomistka, doktorica pravnih znanosti, docentka na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru. Po dodiplomskem študiju v Mariboru je nadaljevala s podiplomskim študijem na Pravni fakulteti Univerze v Oxfordu, kjer je najprej z odliko magistrirala (z oceno Distinction) in pridobila naziv Magister Juris, leta 2018 pa zagovarjala doktorsko disertacijo. Pred pričetkom doktorskega študija je delala na Sodišču EU v Luksemburgu in kot sodniška pripravnica na Višjem sodišču v Ljubljani. Petra je bila gostujoča raziskovalka na Evropskem univerzitetnem inštitutu v Firencah in na Max Planck Institutu v Hamburgu. V okviru krajših akademskih izmenjav in projektov je gostovala tudi na pravnih fakultetah v Münstru, Genovi, Leuvnu in Wrocławu. Raziskovalno in pedagoško dela na področju prava EU, mednarodnega prava in primerjalnega prava. Raziskovalno delo redno predstavlja na mednarodnih konferencah. Članica Evropskega pravnega inštituta (ELI, Dunaj), the Society of Legal Scholars (Združeno kraljestvo), the Academic Association for Contemporary European Studies (UACES, London), Slovenskega društva za evropsko pravo in Društva za mednarodno pravo. Za dodiplomski študij je prejela Rektorjevo nagrado za najboljšo študentko v generaciji, Grawe Excellence Award in mednarodno nagrado Trimo Research Award za diplomsko delo. Leta 2018 je prejela priznanje Zveze društev pravnikov Slovenije "mladi pravnik leta".

Za koga je studij v ZDA smislen?

Who should go to study in USA?

72

Uroš Seljak*

■ ***prof. dr. Uroš Seljak**

Professor in Physics and Astronomy Departments, UC Berkeley Senior Faculty Scientist, LBNL Berkeley

Address: Department of physics, UC Berkeley, Berkeley CA 94720 USA, Email use-ljak@berkeley.edu

Research Areas: Cosmology, theoretical and observational astrophysics, statistical data analysis, Bayesian statistics methodology, large scale structure of the universe, cosmic microwave background anisotropies, gravitational lensing, dark matter, dark energy, origins of the universe

Appointments: Co-director, Berkeley Center for Cosmological Physics (2012-date); Professor, Department of Physics, University of California, Berkeley (2008-date); Professor, Dept. of Astronomy, University of California, Berkeley (2008-date); Faculty scientist, Physics Division, Lawrence Berkeley National Laboratory (2008-date); Professor, Institute for Theoretical Physics, University of Zurich (2006-2008); Senior scientist, International Center for Theoretical Physics, Trieste (2004-2006); Assistant Professor, Princeton University (1999-2005)

Postdoctoral Appointments: Harvard-Smithsonian postdoctoral fellow, Harvard University, 1995-1998

Degrees: BA, Physics, University of Ljubljana, 1989; MA, Physics, University of Ljubljana, 1991; PhD, Physics, MIT, 1995 (advisor: Edmund Bertschinger)

Honors and Awards: Member, National Academy of Sciences (2019); American Physical Society Fellow (2013); Alfred P. Sloan Fellow (2001); Helen B. Warner award of American Astronomical Society (2001); David and Lucille Packard Fellow (2000)

Selected Recent Significant Professional Activities

Former Graduate Research Students Supervised: Matias Zaldarriaga, PhD MIT 1998 (co-advisor with E. Bertschinger), current position: faculty, IAS Jacek Guzik, PhD Krakow Univ. 2003 (co-advisor), current position: research staff, Krakow University Chris Hirata, PhD Princeton 2004, current position: faculty, OSU Kevin Huffenberger, PhD Princeton 2004, current position: faculty, FSU Rachel Mandelbaum, PhD Princeton 2005, current position: faculty, CMU Nikhil Padmanabhan, PhD Princeton 2005, current position: faculty, Yale Alexei Makarov, PhD Princeton 2005, current position: industry Lucas Lombriser, PhD Zurich 2011, current position: postdoc, Edinburgh Raymond Angelil, PhD Zurich 2012, current position: postdoc, Zurich Niko Hamaus, PhD Zurich 2012, current position: postdoc, Munich Eric Huff, PhD Berkeley 2012, current position: postdoc, OSU Tobias Baldauf, PhD Zurich 2013, current position: Cambridge U. Jonathan Blazek, PhD Berkeley 2013, current position: postdoc, EPFL

Matt George, PhD Berkeley 2014, current position: industry Zvonimir Vlah, PhD Zurich 2014, current position: postdoc, CERN Irshad Mohammed, PhD Zurich 2015, current position: industry Nick Hand, PhD Berkeley 2017, current position: industry

Post-doctoral Scholars Sponsored: Pat McDonald, Princeton 2001-2004, current position: research staff, LBNL Eiichiro Komatsu, Princeton 2001-2003, current position: director, Max Planck Institute, Garching Sergei Bashinsky, Princeton 2002-2005, current position: unknown Hy Trac, Princeton 2002-2004, current position: faculty, CMU Anze Slosar, Ljubljana, Berkeley 2003-2009, current position: research staff, BNL Ilian Iliev, Zurich 2007-2008, current position: faculty, Sussex U. Robert Smith, Zurich 2007-2012, current position: faculty, Sussex U. Vincent Desjacques, Zurich 2007-2011, current position: faculty, Geneva U. Reiko Nakajima, Berkeley 2008-2011, current position: postdoc, Bonn U.

Michael Busha, Zurich 2010-2013, current position: research staff, SLAC/Stanford Jaiyul Yoo, Zurich 2010-2014, current position: faculty, U. Zurich Teppei Okumura, Ewha Seoul 2010-2013, current position: researcher, IPMU Andreu Font-Ribera, Zurich-Berkeley, 2011-date Shun Saito, Berkeley, current position: researcher. Munich Michael Mortonson, Berkeley 2012-2014, current position: industry

Marcel Schmittfull, Berkeley 2013-date; Blake Sherwin, Berkeley 2013-date; Yu Feng, Berkeley 2014-date; Emanuele Castorina, Berkeley 2015-date; Grigor Asanyan, Berkeley 2015-date; Simone Ferraro, Berkeley, 2015-date

Publications; 38000 citations, 190 papers, H index of 88 (source: ADS)

Dodiplomski in podiplomski študij doma in v Združenih državah

Undergraduate and Graduate Studies in Slovenia and the United States

74

Gašper Beguš*

■ ***dr. Gašper Beguš**

Leta 2018 je doktoriral z jezikoslovja na Univerzi Harvard, in se istega leta zaposlil kot Assistant Professor na Univerzi v Washingtonu. Diplomiral je na ljubljanski Filozofski fakulteti s primerjalnega jezikoslovja in slovenistike. Ukvarja se z uporabo umetne inteligence za modeliranje človeškega govora, eksperimentalnim delom, fonetiko, fonologijo in zgodovinskim jezikoslovjem. Na Univerzi Harvard je štiri leta deloval kot rezidenčni tutor in koordinator za mentorstvo študentom drugega letnika, kar je vključevalo mentorstvo dodiplomskim študentom na akademskem in profesionalnem področju.

Predstavitev mladih raziskovalcev in inovatorjev iz sveta in Slovenije

**Presentations of Slovenian Young Researcher
and Innovators from Slovenia and Abroad**

Jelena Malnar*pravna svetovalka, Zadružna zveza Slovenije, z.o.o.*

Prihaja iz slovenske skupnosti na Hrvaškem, iz Prezida (Gorski kotar). Diplomirala je *cum laude* na Pravni fakulteti v Ljubljani. Prve delovne izkušnje je pridobila na področju gospodarskega prava v mednarodni odvetniški pisarni Schönherr. Po opravljenem pravniškem državnem izpitu se je zaposlila kot podsekretarka v kabinetu ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu, g. Gorazda Žmavca. Trenutno je zaposlena kot pravnica na Zadružni zvezi Slovenije. Jelena ima tudi druge izkušnje iz mednarodnega okolja. Tako je eno leto gimnazije zaključila v angleški zasebni šoli Frensham Heights School, v času študija pa je opravljala prakso v Evropskem parlamentu. Svoj prosti čas posveča delovanju v številnih nevladnih organizacijah kot so Svetovni slovenski kongres, Slovensko kulturno društvo "Gorski kotar", Evropsko združenje študentov prava (ELSA) in Akademsko društvo Pravniki. Poleg tega pa v domači župniji v Prezidu igra orglje. Redno se udeležuje konferenc in dogodkov, ki jih organizira Svetovni slovenski kongres, kjer tudi opravlja različne vodilne funkcije.

Dobre prakse na področju izobraževanja

Best Practices on the Field of Education

78

Jože Rožanec*

Med najbolj trajne in pomembne naloge v družbi sodi vzgoja. Ta omogoča prebivalcem in državljanom razvoj svojih danosti, osebno rast in utiranje poti ter odgovorno udejstvovanje v civilni družbi. Pogledi nanjo so različni - pogojeni na vrednote in izkušnje različnih kultur - a v vseh primerih je smatrana kot nekaj najbolj pomembnega.

Argentina je ob koncu XIX. stoletja razvila vizijo, kjer je zastonska vzgoja postala prioriteta države. Razumeli so, da razvoj države temelji na vzgoji prebivalcev ter da od vzgoje državljanov v moralne in inteligentne osebe odvisi republika in prava demokracija. Zelo podobno misel je v na Slovenskem razvil Anton Martin Slomšek, ki je učitelje prosil naj učijo "deco brati gladko, pisati čedno, pa še bolj skrbno pravilno živeti". S spodbujanjem zastonskih nedeljskih šol je želel izobraziti narod in ohranjati slovenski jezik med ljudstvom. Slomškove šole so bile namenjene predvsem mladim, a so tudi sprejemale odrasle. V njih se je učilo brati, pisati, računati in drugih znanj. Pouk je potekal v glavnem v slovenščini, kot jezik naroda, bilo je pa tudi nekaj pouka v nemščini, ki je bila potrebna za uspeh v tedanji ureditvi države. Nalogo nedeljskih šol je komplementiral z založniškim delom Družbe sv. Mohorja, ki je oskrbovala s knjigami in koledarji Slovence v Sloveniji in po svetu.

Pomena šole so se zavedali slovenski begunci in jo prenesli v taborišča in svet, zavedajoč se da kar si nekdo priuči, ga spremlja v življenju, ne glede na ostale razmere. Tako so v taboriščih ustanovili gimnazije in razne obrtne šole, kjer so profesorji zastonj poučevali vse do ukinitve taborišč. Na teh so pridobili spričevala, katere so priznale bližnje Univerze in omogočila vpis nanje oziroma na druge Univerze po

svetu. Ob nastanku slovenskih skupnosti v svetu so Slovenci ustanovili sobotne slovenske šole, da bi preko njih sistematično posredovali slovenski jezik in kulturo svojim potomcem. Tako se je tudi v Argentini razvilo šolstvo, ki temelji na zastonjskem delu, podaja osnove slovenskega jezika in kulture ter pripomore zavednosti in ohranjanju žive vezi s Slovenijo. Vzgoja v teh šolah ne temelji le na vsebini predmetov, ampak tudi v samem zgledu ljubezni do slovenstva in sorojakov, ki se kaže v prostovoljnem razdajanju časa in talentov v gradnjo skupnosti.

Pomemben mejnik v razvoju slovenskega izobraževanja je bila postavitev prve slovenske Univerze - Univerze v Ljubljani - katere stoletnico praznujemo letos. Obstoje Univerze, kjer poteka akademsko življenje v slovenščini pomeni korak k razvoju jezika, s katerim občujejo profesorji in ustrezno razvijajo miselnost in izraze. Ta pridobitev je dragocena in nikakor ne ogroža internacionalnost študija - zagotavlja pa da slovenski jezik ne ostane zapostavljen temveč da v njem poteka tudi pogovor intelektualcev. Ob tem se ne zanika da je pomembno obvladati druge jezike v namen mednarodnega občevanja, a ta cilj nikakor ne sme odvzeti prostora slovenskemu jeziku na Univerzi.

Slovenska Univerza je omogočila novo vizijo izobraževanja. Kmalu so v nekaterih krogih zaznali tudi potrebo kroženja možganov: da bi Slovenski študenti odšli za nekaj časa v tujino na odlične univerze in se vračali s poglobljenim znanjem, novimi pogledi, stiki in izkušnjami.

Ta vizija je še vedno aktualna. Potrebno je sistematično omogočiti izkušnjo izobraževanja in pridobivanja izkušenj v tujini na najboljših univerzah, ob tem pa tudi pospeševati vrnitev študentov in profesionalcev da vnovčeno znanje pretakajo na sovrstnike in mlajše rodove, držijo stike s tujino in tudi tako pripomorejo narodni rasti. Te možnosti se lahko razvijajo tako organsko kot načrtno, s pospeševanjem programov, kjer nekdo, ki odhaja v tujino, odhaja z možnost vrnitve in programskimi pogoji. Vrnitev ne sme biti obvezna, ker je željeno da mladi tvegajo in izkoristijo nadaljne priložnosti, ki se lahko pojavijo - a pomembno je da vedno najdejo odprta vrata in pravo mesto za povratak v domovino. Za tiste, ki pa ostajajo v tujini, je nadvse pomembno da se omogoča reden stik z drugimi slovenskimi profesorji in profesionalci v Sloveniji in svetu. Ta stik omogoča njih nadaljno profesionalno rast, ustvarja nove priložnosti sodelovanja in odločilno pripomore k temu, da se ne porazgubijo in z njimi velik kapital, ki ga pomenijo za narod.

■ ***mag. Jože Rožanec**

Rojen je bil v Argentini, kjer je diplomiral kot inženir za računalništvo in kasneje opravil pedagoške predmete na Universidad Austral. Nadaljeval je svojo izobrazbo s specializiranjem na področju umetne inteligence na Universidad de Buenos Aires. Leta 2016 je prejel štipendijo ASEF-a, ki mu je omogočila raziskovanje na UC Berkeley pod vodstvom prof. Dawn Song. Trenutno opravlja svoj doktorat na področju umetne inteligence na Mednarodni podiplomski šoli Inštituta Jožef Stefan.

Kot inženir je bil zaposlen v več podjetjih in v njih pridobil izkušnjo razvoja sistemov, dela z velikimi količinami podatkov in pa aplikacije umetne inteligence na različna področja, kot so priporočilni sistemi in odkrivanje goljufij.

V času bivanja v Argentini je bil dejaven v slovenskih mladinskih organizacijah. V prostem času sodeluje z ASEF-om, kjer je odgovoren za izvedbo ciklusa predavanj ASEF alumnov.

Sladko-grenka nostalgija

Bittersweet Nostalgia

Lana Batagelj*

Sedim v stanovanju s pogledom na mogočni londonski City in razmišljam, kako sem se znašla tu. Zakaj kljub načrtu, da se po končanem študiju vrnem v Slovenijo, vedno bolj odlašam z vrnitvijo? Zakaj še kar nočem nazaj v našo lepo deželo, ki jo imam tako rada?

Pred leti sem se odločila za magistrski študij v tujini, ker sem si želela izziva, želela sem biti tam, kjer so najboljši. Ko sem enemu od svojih profesorjev v Ljubljani povedala, da sta na mojem seznamu tudi London Business School in Columbia, sem kljub temu, da sem bila odlična študentka, dobila rahlo posmehljiv komentar, češ, kako visoke cilje sem si zadala. Sprejeta sem bila na obe šoli. Lani sem kot prva Slovenka na mojem programu zaključila študij na London Business School, poslovni šoli, ki se po vseh lestvicah postavlja ob bok najbolj prestižnim univerzam kot so Harvard, Stanford, MIT, Cambridge in Oxford. Danes pa delam na eni največjih evropskih bank, BNP Paribas, in moje delo je nekaj, kar v Sloveniji sploh ne obstaja – trgovanje z zelo kompleksnimi izvedenimi finančnimi instrumenti. Zaposliti se v vodilnih finančnih institucijah v Londonu je izjemno težko, po statistiki se težje, kot biti sprejet na najprestižnejše univerze.

Še danes sem hvaležna svoji trmi in odločnosti, da takrat nisem poslušala okolice in sem si upala oddati prijavo. Kdor odraža ambicijo in ima visoke cilje, namreč v Sloveniji izstopa. Marsikomu se mogoče zdi celo utopist. Velika Britanija, na drugi strani, privablja ljudi iz celega sveta in konkurenca, tako za sedež na najboljših univerzah, kot za delovna mesta, je izredno velika. Izjemna motivacija, nadarjenost, tekmovalnost, želja po znanju in uspehu, zato niso le zaželeni, pač pa so

njujni. To je bistvena razlika, ki jo opažam med tujino in Slovenijo. Pogosto se v primerjavah slovenskega šolstva s tujim razpravlja le o strogo akademskem vidiku izobraževanja. Vsakdo, ki je študiral v tujini, pa bo povedal, da znanje v strogo teo-
retičnem smislu ni največja prednost elitnih svetovnih univerz. To kar jih postavlja
v sam vrh, je dejstvo, da si obdan z ljudmi, od katerih se lahko ogromno naučiš. Z
ljudmi, ki so trdo garali, da so si pridobili svoje mesto na univerzi in imajo gorečo
strast do tega, kar počnejo. Prezirajo povprečnost, zapravljanje časa in priložnosti
ter pomanjkanje odgovornosti in izzivov. Najboljše univerze imajo vzpostavljen
sistem, s pomočjo katerega skozi dolgotrajen, zelo natančen in skrben proces iz-
berejo peščico kandidatov, v katerih prepoznajo največji talent in potencial. Ko se
ti posamezniki znajdejo v skupnem okolju, se ne počutijo več osamljeni. Počutijo
se udobno in domače. Čutijo, da jim je okolje naklonjeno, kar jim omogoča, da se
razcvetijo. Tisto, kar nosijo v sebi, lahko razvijejo do popolnosti.

To je zame nedvomno največja prednost študija in dela v tujini. Menim, da se v Sloveniji še ne zavedamo, kako zelo pomembna je mentaliteta okolice za razvoj mladih. To ponuja tudi odgovor, zakaj se nadobudni mladi po končanem študiju ne vrnejo v Slovenijo. Študentje, ki jih slovenske univerze izobrazijo in oblikujejo, zapolnijo delovna mesta in postanejo tisti zaposleni, na katerih sloni prihodnost gospodarstva in države sploh. Miselnost, ki jim je privzgojena na univerzah, postane

njihov odnos do dela, do osebne in poslovne rasti. Zato šolstva in zaposlovanja ne smemo obravnavati kot dva ločena otroka. Odgovornost šolstva ni dati le akademsko znanje, to je zgolj temelj. Ustvariti mora okolje, kjer se nadpovprečni ljudje ne bodo počutili kot osamelci, prepuščeni sami sebi, ki bodo srečni, če naletijo na profesorja, ki bo opazil njihov potencial in ga bo pripravljen razvijati. Če si želi biti država, ki privablja talente in v katero se visoko izobraženi Slovenci želimo vrniti, moramo na vseh ravneh posameznikovega delovanja ustvariti okolje, v katerem se bomo počutili udobno, kjer bomo čutili, da lahko s svojim intelektom in znanjem prinašamo veliko dodano vrednost.

Moja iskrena želja je, da bi v Sloveniji iskali in cenili nadpovprečnost. Da bi se zavedali, da nismo manj vredni od drugih narodov in da bi od mladih pričakovali najboljše. Da bi od njih zahtevali izjemne rezultate, ne zato, ker smo strogi in zlobni, pač pa zato, ker verjamemo, da jih lahko dosežejo. Da profesorji svojim učencem ne bi govorili, naj pazijo, da si ne zadajo previsokih ciljev, pač pa naj pazijo, da se ne zadovoljijo s prenizkimi. In ko se bomo tudi kot družba začeli tako obnašati, se bom v Slovenijo z veseljem vrnila, tako kot jo vsakič rada obiščem in se nato v London vračam z grenkim priokusom nekega potlačenega čutenja, da se v okolju, kjer sem rastle, kjer so moji ljubljeni, kjer sem doma, ne počutim več „doma“.

■ ***mag. Lana Batagelj**

Že od malih nog je bila radovedna in jo je zanimalo veliko stvari. Kot osnovnošolka se je vpisala na glasbeno šolo, da bi se naučila igrati klavir. Hobi je prerasel v »obšolski poklic«, ki ji je prinesel tudi naziv državne prvakinja v klavirju. Poleg klavirja je 12 let plesala tudi balet. Po končani gimnaziji v Postojni, se je vpisala na Ekonomsko fakulteto. V prvem letniku so jo začele zelo zanimati finance, zato se je odločila za to usmeritev. Dodiplomski študij je zaključila s povprečno oceno 9.52/10.

Nato se je odločila, da bo magistriraj opravila v tujini. Čeprav si je prvotno želela študirati korporativne finance, je naposled zavrnila ponudbo iz milanskega Bocconija in newyorške Columbije in odšla študirat na poslovno šolo v London. Lansko poletje je magistrirala na London Business School in teden za tem začela delati v banki BNP Paribas. Dela na področju finančnih trgov in se ukvarja s prodajo in trgovanjem strukturiranih produktov in ostalih finančnih derivativov.

Družina v medicini – izberemo si jo sami

Family in Medicine – We Choose Our Own

84

Maja Rojko*

Naj se najprej zahvalim organizatorjem za ponovno povabilo na Svetovni slovenski kongres. Dobila sem izjemno lahko in prijetno nalogo, da povem nekaj o svoji medicinski poti in izkušnjah tekom nje.

Družina mi je izjemno pomembna saj me spremlja in podpira že od malih (ple-snih) nog. Sama ne izhajam iz družine zdravnikov, zato je bila moja pot na začetku študija majava in nesigurna. Vse dokler me ni krajša bolezen spoznala z izjemno osebo – akad. prof. dr. Marjeto Zorc in centrom Medicor. Težko je opisati koliko je vreden trud, ki ga človek vloži v mentorstvo. Gre za individualni princip, kjer nekdo nudi nesebično znanje, uči svoje spretnosti in omogoča izobraževanje v tujini (Amerika, Argentina, Nemčija). Dr. Favalaro, dr. Gregorič, dr. Kar, dr. Mendiz in dr. Popovic-Panic je le nekaj izmed imen, ki so zaznamovali mojo pot in vplivali na številne kolege.

Neprecenljivo je delo s pacienti že tekom študija, saj je tako olajšan prestop v zdravniške vode. Možnost raziskovanja in pisanja prispevkov pa pripomore k integriranju že prejetega znanja.

Vse naštetto vodi v to, da so konec dneva naši pacienti deležni najboljše oskrbe. In to bi morala biti naša (zdravniška) prioriteta. Vsi vemo kako pomembno je v življenju imeti hobije. Kadar je služba eden izmed njih, pa smo resnično na pravi poti.

Svojim kolegom sem ponovno postavila nekaj kratkih vprašanj o mentorstvu. Mislim, da vas bodo nekateri odgovori presentili, več o tem pa tekom predavanja.

Naj se na tej točki zahvalim tudi mentorjema, ki me vodita na moji specializantski poti – akad. prof. dr. Marko Noč in prim. Nataša Černič Šuligoj. Želim si, da Vas s prejetim znanjem nikoli ne bom razočarala.

First, I would like to thank the organizers for inviting me again to attend the Slovenian World Congress. The task that I have been given is very easy and pleasant as I have been told to talk about my medical path and different experiences I have had while travelling it.

My family is extremely important to me because all members have been accompanying and helping me since I was little. As I do not come from a family of doctors my beginnings as a student of medicine were pretty unsure and demanding. After I fell ill for a shorter period of time, I was lucky enough to meet a wonderful and extraordinary person – Acad. prof. Marjeta Zorc, MD PhD and through her I got acquainted with Medicor centre.

It's hard to describe the importance of the time and effort that the mentors have to invest in their students. They have to use an individual approach and be willing to selflessly pass on their knowledge, teach about their skills, and try to enable their students the possibility of receiving training abroad (Argentina, Germany, USA). Dr. Favaloro, dr. Gregorič, dr. Kar, dr. Mendiz and dr. Popovic-Panic are just a few of the names that have influenced me and many of my colleagues on our paths. Being able to work with patients while still being a student is priceless, too, as it later facilitates the crossing into medical waters. The possibility of carrying out research as well as composing writing contributions help to integrate the already existing knowledge.

All of the aspects mentioned above help to provide our patients with the best possible care, and that should be the key priority of every health professional. We all know how important it is to have hobbies. When our work starts to feel like one of them, we know we are doing something right.

I also asked my colleagues a few questions about mentorship and some of the answers are really interesting. But more about that in my lecture.

At this point, I would also like to thank my mentors, who have been leading and advising me on my path as a resident – Acad. prof.dr. Marko Noč and prim. Nataša Černič Šuligoj. I hope my knowledge never disappoints you.

■ ***Maja Rojko**

Rodila se je 8.1. 1992 v Ljubljani. Po osnovni šoli, ki jo je obiskovala na Vrhniki, se je vpisala na jezikovno smer Gimnazije Poljane v Ljubljani. Leta 2010 je uspešno maturirala in se istega leta vpisala na Medicinsko fakulteto v Ljubljani.

Do začetka študija je bila aktivna plesalka, vendar je na žalost zaradi poškodbe ples opustila. Od takrat naprej je njena strast medicina. Na fakulteti je bila tri leta vodja delavnic varne in zdrave spolnosti pri Projektu Virus.

Leta 2016 je zaključila študij in po šest mesečnem pripravništvu leta 2017 opravila strokovni izpit. Kot specializantka je delo pričela opravljati pod okriljem Medicorja – mednarodnega centra za kardiovaskularne bolezni, ki je krožil že njeno študentsko pot.

V prihodnosti se veseli kariernih in starševskih izzivov, saj je marca letos dobila hčerko Emo.

- - -

She was born on 8th January, 1992, in Ljubljana. After attending primary school in Vrhnika, she enrolled in the language programme of Poljane Grammar School. She successfully graduated in 2010 and decided to continue her studies at the Faculty of Medicine in Ljubljana.

Through her teenage years, she was an active member of a dance company, but then she had to stop dancing due to an injury. Since then, medicine has been her priority and her passion. She was the head of workshops for healthy and safe sexuality in Project Virus for three years.

In 2016, she graduated at the Faculty of Medicine, and after 6 months of internship she passed the professional exam in 2017. After that, she started her work as a resident under the wing of Medicor – the international centre for cardiovascular diseases, which has previously already been a part of her academic life when she was still a student.

In the future, she look forward to new professional challenges as well as parental ones, since she had become a mother this year by giving birth to her daughter Ema.

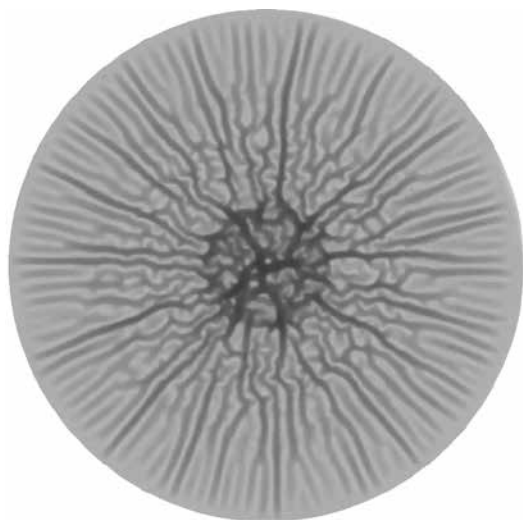
Mehanske nestabilnosti v rastočih bioloških sistemih: gubanje in razvejanje

Mechanical Instabilities in Growing Biological Systems: Wrinkling and Branching

Andrej Košmrlj*

Morfološke spremembe tridimenzionalnih oblik v bioloških sistemih pogosto izhajajo iz biokemičnih procesov, ki lahko proizvajajo mehanske sile bodisi neposredno preko molekularnih motorjev bodisi posredno preko heterogene rasti povezanih tkiv. Neusklajena rast med različnimi tkivi ustvarja napetosti, ki se lahko sproščajo preko transformacije oblike in mehanskih nestabilnosti. V tem govoru se bom osredotočil na mehanske nestabilnosti, ki povzročajo gubanje bakterijskih biofilmov in razvejanost pri razvoju pljuč. Rastoči bakterijski biofilmi so pod kompresijsko napetostjo, ker se lepijo na podlago in se zato ne morejo prosto širiti. Ko bakterijski biofilmi rastejo, se mehanska napetost poveča do te mere, da se sproži mehanska nestabilnost, ki vodi do gubanja biofilma. Značilna valovna dolžina gubic je določena z debelino biofilma in od mehanskih lastnosti biofilma in podlage. Napovedane valovne dolžine iz mehanskega modela se zelo dobro ujemajo z meritvami na nagubanih biofilmih bakterije *Vibrio cholerae* rastočih na agarju različnih togosti. V drugem delu bom govoril o naših prizadevanjih za izgradnjo minimalnega matematičnega modela, ki bi zajel ključne procese med razvojem razvejanih pljuč. Naš začetni model so preproste cevke, zgrajene iz epitelijskega tkiva, obdanega z mezenhimskim tkivom. Raziskujemo, kako razlika v hitrosti rasti med notranjim epitelijem in zunanjim mezenhimskim tkivom ter vzorcem gladkih mišic vodi v nastanek novih pljučnih vej ter v njihov nadaljnji razvoj. Naši modeli nakazujejo, da je tvorba togih gladkih mišic v pravem vzorcu zelo pomembna za pravilen razvoj novih pljučnih vej. V odsotnosti gladkih mišic, mehanska nestabilnost vodi do gubanja epitelijskega tkiva na mehkem mezenhimu kar privede do dodatnih nepravilnih pljučnih vej. Ko pa se toge gladke mišice tvorijo, to prepreči gubanje in nove pljučne veje se tvorijo samo med vrzelmi gladkih mišic.

--- Morphological shape transformations in biological systems often arise from patterned biochemical processes, which can produce mechanical forces either directly via molecular motors or indirectly via differential growth of connected tissues. The growth mismatch produces internal stresses, which can be released via shape transformations and mechanical instabilities. In this talk I will focus on mechanical instabilities that cause the wrinkling of bacterial biofilms and branching in developing lungs. Expanding bacterial biofilms experience compressive stress, because they stick to soft substrates and thus cannot expand freely. As biofilms grow the mechanical stress builds up and triggers the wrinkling instability, where the characteristic wavelength is determined from the biofilm thickness and from mechanical properties of the biofilm and substrate. The predicted wavelength agrees very well with the measurements of *Vibrio cholerae* biofilm on the agar substrate. In the second part I will discuss our attempts to construct a minimal mathematical model that would capture the processes involved during the branching morphogenesis of lungs. Our starting model are simple tubes constructed from an individual epithelium surrounded by the mesenchyme tissue. We investigate how patterned differential growth between the inner epithelium and the outer mesenchyme tissue as well as the spatial pattern of smooth muscles lead to formation of new branches and their subsequent development. Models suggest that the patterned formation of stiff smooth muscles is very important for the proper development of new branches. In the absence of smooth muscles, the wrinkling instability of growing epithelium on the soft mesenchyme produces several ectopic branches. However, when stiff smooth muscles are formed, they suppress the wrinkling instability and new branches are formed only between the gaps of smooth muscles.

■ * dr. Andrej Košmrlj

Izobraževal se je na Fakulteti za matematiko in fiziko na univerzi v Ljubljani, kjer je leta 2006 diplomiral iz fizike na smeri matematična fizika pod mentorstvom prof. Primoža Ziherla. Izobraževanje je nadaljeval z doktorskim študijem fizike na Massachusetts Institute of Technology pod vodstvom somentorjev prof. Arupa Chakrabortyja ter prof. Mehrana Kardarja. Za doktorat je dr. Košmrlj študiral razvoj imunskega sistema ter njegov odziv na infekcije mikroorganizmov. Po opravljenem doktoratu leta 2011 je dr. Košmrlj nadaljeval s podoktorskim izobraževanjem pri prof. Davidu Nelsonu na univerzi Harvard, kjer je raziskoval mehaniko tankih membran in metamaterialov. Leta 2015 je dr. Košmrlj postal docent na oddelku za strojništvo in vesoljske tehnike na univerzi Princeton, kjer nadaljuje s teoretičnimi in numeričnimi raziskavami kompleksnih sistemov od znanosti materialov do fizike bioloških sistemov. Za raziskovalne dosežke je dr. Košmrlj prejel nagradi NSF Career Award ter Alfred Rheinstein Faculty Award. Za izvrstno poučevanje na univerzi Princeton je dr. Košmrlj prejel nagrado Excellence in Teaching Award od School of Engineering and Applied Science. Dr. Košmrlj vodi tudi štipendijski program fundacije ASEF (American Slovenian Education Foundation) v sklopu katerega slovenski študenti opravijo 10-tedenske raziskave pri slovenskih profesorjih na prestižnih tujih univerzah.

In 2006, he obtained Diploma in Physics from the Faculty of Mathematics and Physics at the University of Ljubljana, Slovenia, where he was supervised by Prof. Primož Ziherl. He then moved to Massachusetts Institute of Technology for his graduate studies in physics, where he was co-advised by Prof. Arup Chakraborty and Prof. Mehran Kardar. For PhD thesis Dr. Košmrlj studied the development of immune system and its response to infecting microorganisms. After receiving PhD in 2011, Dr. Košmrlj became postdoc with Prof. David Nelson at Harvard University, where he worked on mechanics of thin membranes and metamaterials. In 2015 Dr. Košmrlj became assistant professor of Mechanical and Aerospace Engineering at Princeton University, where he continues theoretical and computational research of complex systems ranging from materials science to the physics of living systems. For his research achievements Dr. Košmrlj has received the NSF Career Award and the Alfred Rheinstein Faculty Award. For his teaching efforts Dr. Košmrlj has received the Excellence in Teaching Award from the School of Engineering and Applied Science. Dr. Košmrlj is also coordinating the ASEF (American Slovenian Education Foundation) fellowship program that enables Slovenian students to do 10-week research visits with Slovenian professors at prestigious universities around the world.

vilaplaninka

ODKLOP, ki NAPOLNI

UNPLUG TO RECHARGE

Zgornje Jezersko 67, 4206 Zgornje Jezersko, Slovenia
+386 (0)4 255 97 50
unplug@vilaplaninka.com
www.vilaplaninka.com

**I FEEL
SLOVENIA**

Institut "Jožef Stefan", Ljubljana, Slovenija

Institut "Jožef Stefan", Jamova cesta 39, 1000 Ljubljana, Slovenija, Telefon: (01) 477 39 00, Faks: (01) 251 93 85
e-pošta: info@ijs.si, URL: www.ijs.si